

Ala xa Taalie Masenyi Fole

Isirayila mange Dawuda to faxa, Alatala naxa a xa di Sulemani sugandi a xa findi Isirayila mange ra. Na kui Sulemani naxa Ala maxandi a xa a mali Isirayila yamaride. A nu wama lonni nan xon alako a xa no na wali rabade a raba ki ma. Na maxandi naxa Alatala makenen, a fa na duba suxu. Sulemani to findi lonnila belebele ra Ala saabui ra, dunija birin naxa na kolon a ma, e nu fa siga a xa marasi fende.

Na temui Annabi Sulemani naxa a xa fe kolonyi findi sebeli ra Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra. A xa kitaabui sebexi ki naxe, a findi taali woyenyie nan na. Na sebe ki tofan, a man lonni belebele masenma to danxaniyatose be.

Yi taalie masenyi hagigee masenma mixi be alo:

Woyen fanyi tide nan gbo adamadie tagi.

Langoeja findima toore nan na mixi be.

Ala xa seriye mixi malima dunijeigiri kui.

Tunnaxoneya findima ne setareja ra,
tunnabexiya findima harige ra.

Yete igboja mu fan, yete magore nan fan.

Lanyi xa lu denbaya kui.

Die xa xuru Ala xa seriye ra.

Wule nun xone woyenyi mu fan pama be.

Adamadie lanma e xa gaaxu Ala ya ra.

Ala xa a xa masenyi raso won boje kui, alako won xa a sago kolon, won man xa a rabatu won ma dunijeigiri kui. Na birin findima marasi

fanyi nan na won be dunija nun aligiyama.
Amina.

Ala xa Taalie

Yi kitaabui sebexi fe naxan ma

¹ Isirayila mange Dawuda xa di Sulemani, xa taalie nan ya:

² E sebexi ne mixie be alako e xa lonni, e xa rasi, xaxili fanyi xa lu e be,

³ xurui fanyi xa lu e yi,
e xa bira tinxinyi, nondi, nun fe fanyi foxo ra.

⁴ Xaxili fanyi mu naxee yi, nee xa na soto,
maroxunyi fanyi xa lu fonikee be,
e xa fe fanyie kolon, e lan e xa naxee raba.

⁵ Lonnila xa a tuli mati
alako a xa fe kolonyi xun xa masa.

Xaxilima xa a tuli mati,
alako a xa nere ki fanyi kolon,

⁶ taali kui fiixefe xa sooneya e be,
e xa fahaamui soto lonnilae xa masenyie nun
taalie ma.

⁷ Alatala xa yaragaaxui findixi lonni folo nan na.
Xaxilitaree nan yoma lonni nun marasi ma.

⁸ N ma di, i i tuli mati i baba xa marasi ra,
i naxa tondi i nga xa xurui ra,

⁹ barima xunmase tofanyi nan findima a ra i
xunyi ma,

kon magore nan a ra i konyi ma.

¹⁰ N ma di, i naxa tin yunubitoe xa i ratantan.

¹¹ Xa e a fala, «Bira muxu foxo ra,
won xa sa kira madoxo mixie be, won xa e faxa,

won xa gantanyi te mixie be
naxee mu fefe rabaxi won na,

¹² Won xa e xun nakana,
alo gaburi a rabama ki naxe mixie ra
naxee sigama aligiyama.

¹³ Won fama naafuli sotoe na kui,
won ma banxie rafema ne se fanyie ra.

¹⁴ Lu muxu ya ma alako i xa nde soto,
won ma kobiri malande xa findi keren na.»

¹⁵ N ma di, i naxa bira na mixi mooli foxo ra,
i naxa lu na kira xon ma,

¹⁶ barima e fe paaxi nan tun nabama,
e gbataxi mixi nii bade.

¹⁷ Gantanyi mu tema xoni ya xori,

¹⁸ konoo e tan gantanyi tema e yete kan suxuse
nan na.

E e yete nan nii bafe e yete ra.

¹⁹ Birafe geeni tinxintare foxo ra,
nun mixi nii bafe,
na kira mooli findima gantanyi nan na.

²⁰ Xaxilimaya xili tima kira xunyie ra,
a a xui raminima taa malandee.

²¹ A xili tima pama tagi,
a woyenma taa sode dee ra.

²² A naxe, «I tan xaxilitare,
i birama xaxilitarepa foxo ra han mun temui?

Mixi mayelee yoma mixi ma han mun temui?

Xaxilitaree fe kolonyi xonma han mun temui?

²³ Wo gbilen fa ra n ma marasie ma.

N na n xaxili luma ne wo ma,
n fahaamui fima ne wo ma n ma masenyi xa fe
ra.

24 N bara wo xili, kɔnɔ wo mu n ma xili ratinxi.
 N bara n belexe itala wo be, kɔnɔ wo bara tondi.
 25 Wo to bara tondi n ma marasie birin na,
 wo to mu tinxi n ma seriye ra,
 26 n fan fama ne yeledede wo ma wo xa tɔɔre kui.
 Gaaxui na wo bɔɔse ramini a i, n mu wo malima
 fefe ma.
 27 Gaaxui fama ne wo lide alɔ turunnaade foye,
 tɔɔre fama ne wo suxude alɔ foye xungbe.
 Na tɔɔre nun kɔntɔfili na wo li temui naxe,
 28 wo n xilima ne, kɔnɔ n mu wo xa xili ratinma.
 Wo n fenma ne, kɔnɔ wo mu n toma,
 29 barima wo bara xaxilimaya xɔn,
 wo bara tondi Alatala xa yaragaaxui ra.
 30 E mu nu wama n ma marasie xɔn,
 e mu nu wama n ma seriye suxufe.
 31 Na kui e fama e xa wali sare sɔtɔde,
 e fama e jɛre ki rapɔnyi tode.
 32 Xaxilitareɔna nan fama xaxilitaree gande.
 Lonnitareɔna nan fama lonnitaree gande.
 33 Kɔnɔ naxan tan a tuli matima n na,
 na kanyi luma ne kantari kui a xɔnyi,
 a lu bɔɔsa kui, a mu gaaxuma tɔɔre ya ra.»

2

Xaxilimaya fan adamadie be

1 N ma di, xa i n ma masenyie suxu,
 xa i n ma seriye rabatu,
 2 xa i i tuli mati lonni ra, xa nɔndi rafan i bɔɔse
 ma,
 3 xa i xaxili fanyi fen, xa i nɔndi maxili,
 4 xa i a fen alɔ gbeti, xa i a fen a fanyi ra
 alɔ bannaya fenma ki naxe,

5 na kui, i Alatala xa yaragaaxui kolonma ne,
 i Ala xa fe fahaamuma ne,
 6 barima Alatala nan lonni fima,
 xaxili fanyi nun nondi minima a kere i.
 7 A fe fanyi gbegbe ragatama tinxintose be.
 A nondi fale makantama.
 8 A mixi tinxinxi makantama,
 a a xanuntenyie ratangama kira xon ma.
 9 Na kui, i nondi nun tinxinyi kolonma ne,
 kira tinxinxi naxee mixi tima fe fanyi ma.

10 Lonni fama i bone nan ma,
 fe kolonyi joxunma i be,
 11 xaxili fanyi i ratangama,
 nondi i makantama,
 12 a i ratangama kira jaaxi ma,
 a i ratangama woyen kobi fale ma,
 13 naxee gbilenma tinxinyi kira foxo ra,
 naxee jere ma dimi kui,
 14 fe jaaxi rafanxi naxee ma,
 naxee jalexinxi kobija ra,
 15 naxee xa kira mu tinxin,
 naxee jere ki mu fan.

16 Lonni i ratangama ne gine jaaxi ma,
 langoe gine xa de joxunyi ma,
 17 naxan a xa xeme singe finsiriwalima,
 naxan neemuma a Marigi Ala xa saate ma.
 18 A xa wali kobi a rabirama ne,
 a jere ki a xanin aligiyama.
 19 Mixi naxee birama a foxo ra,
 e mu gbilenma sonon, e mu kisi sotoma.

20 A lanma i xa i ɲere mixi fanyie nan ma kira
 ra,
 i xa tinxintɔɛɛ xa kira suxu.
 21 Mixi tinxinxie luma ne yi boxi ma,
 mixi hagigɛɛ mu kelima be,
 22 kɔnɔ mixi ɲaaxie tan ɲɔnma ne yi boxi ma,
 tinxintaree kerima ne.

3

Ala xa seriye fan

1 N ma di, i naxa neɛmu n ma marasie ma,
 i boɲe xa n ma seriye rabatu,
 2 barima e fama i xa simaya xɔn nakuyade
 boɲesa kui.
 3 I naxa dugutɛgeɲa nun nɔndi rabɛɲin,
 i xa e xiri i kɔn ma, i xa e sebe i sondonyi ma.
 4 I fama hinne nun xaxili fanyi sɔtode na ki ne,
 Ala nun adamadie ya i.
 5 I yete taxu Alatala ra i boɲe birin na, i naxa la
 i yete ra.
 6 I xa Ala kolon i xa kira birin xɔn,
 a tan nan fama ɲere ki fanyi masende i be.
 7 I naxa i xaxili ti i yete ra,
 i xa gaaxu Alatala ya ra,
 i xa gbilen fe ɲaaxi fɔxɔ ra.
 8 Na findima yalanyi nan na i fate be,
 a senbe fi i xɔrie ma.
 9 Alatala binya i harige ra,
 i xa daxamui singe fi a ma.
 10 Na nan a niyama baloe nun minse gbo i yi ra,
 i xa sagae birin nafe.
 11 N ma di, i naxa tondi Alatala xa matinxinyi ra,

i xa a xa marasie suxu,

¹² barima Alatala marasi fima ne a xanuntenyie ma,

alo babae e xa di matinxinma marafanyi kui ki naxe.

¹³ Seewe na mixi be naxan xaxilimaya sotoxi,

seewe na adama be naxan fahaamui soto.

¹⁴ Xaxilimaya xa geeni gbo gbeti be,

a tide dangi xema ra.

¹⁵ A fan geme tofanyi be,

a tide dangi i waxonse birin na.

¹⁶ Xaxilimaya findima simaya xonkuye nan na,

a findi bannaya nun xunnakeli ra.

¹⁷ Xaxilimaya kira fan,

a boresa fima adamadie ma.

¹⁸ A findixi simaya wuri nan na a suxumae be.

Mixi naxee kankanma lonni ma, nee sewama ne.

¹⁹ Alatala boxi yailanxi lonni nan na,

a koore yailanxi xaxili fanyi nan na.

²⁰ A xa lonni nan ye ramixi boxi ma,

a xa xaxili fanyi nan ye ragataxi nuxuie kui.

²¹ N ma di, seriye nun nondi ragata i bope kui,

e naxa makuya i ra.

²² E simaya nun hinne fima ne i ma,

²³ i xa duniregiri sooneyama ne, i mu dinkonma.

²⁴ I na i sa, i mu gaaxuma, i xima ne a fanyi ra.

²⁵ I naxa gaaxu gbaloe ya ra,

i naxa gaaxu mixi jaaxie xa gere ya ra,

²⁶ barima Alatala nan na i xa xaxilisa ra.

A i ratangama ne gantanyi birin ma.

27 I naxa tondi mixi malide
i noma naxan na.

28 I naxa a fala i boore be, «Siga, tina i fa,»
xa a mali xa fere na i be to.

29 I naxa i defanboore yanfa.

30 I naxa mixi tojere, naxan mu fe jaaxi yo
rabaxi i ra.

31 I naxa geresoe tone, i naxa bira a jere ki foxo
ra.

32 Alatala mixi jaaxi xonma,
kononoxintoxe tan naxan a ma.

33 Alatala mixi jaaxi xa banxi dankama ne,
kononoxa barake sama ne tinxintoxe sabatide ma.

34 Ala yete igboe igoroma ne,
kononoxa hinnema mixi magoroxi tan na.

35 Xaxilimae noroma ne,
kononoxaxilitaree tan yaagi nan sotoma.

4

A baba xa masenyi

1 N ma die, wo wo tuli mati wo baba xa marasi
ra,
wo wo jengi sa na xon ma alako wo xa xaxili
soto,

2 barima n na lonni fanyi nan fife wo ma yi ki.
Wo naxa tondi n ma masenyi ra.

3 Di fanyi nan nu n na n baba be.
Di kerenyi nan nu n na n nga be.

4 N baba nu n nasima yi woyenyi nan na, a naxe,
«I xa n ma masenyi ragata i boje kui,
i xa n ma seriye suxu alako i xa simaya soto.

5 I xa lonni fen, xaxili fanyi xa lu i be.

I naxa nεεmu n ma masenyi ma,
i naxa nεεmu n ma seriye ma.

⁶ I naxa e rabεpin, e i makantama nε.

N ma seriye xa rafan i ma, a i ratangama nε.»

⁷ Lɔnni fɔle nan yi ki:

I xa lɔnni fen, i xa fe birin naba alako i xa xaxili
sɔtɔ.

⁸ Xa i xaxilimaya binya, a i itema nε.

Xa i a suxu, a i xunnakelima nε.

⁹ A findima xunmase tofanyi nan na i xunyi ma,
a findi diyaman xa yanbe ra i be.

¹⁰ N ma di, xa i i tuli mati n ma masenyi ra,
i xa simaya xɔn kuyama nε.

¹¹ N bara xaxilimaya kira masen i be,
n bara i ti kira tinxinxi xɔn ma.

¹² Xa i i jεrema na kira nan ma, i mu tɔɔrɔma.

Xa i i gima na kira nan xɔn ma, i mu dinkonma.

¹³ Lɔnni suxu, i naxa a rabolo, i naxa a rabεpin,
barima a findima simaya nan na i be.

¹⁴ I naxa bira mixi jaaxi fɔxɔ ra,
i naxa mixi kobi xa kira suxu.

¹⁵ I naxa jεre na xɔn, i naxa i makɔre na ra.

I kobe so na ra, i dangi.

¹⁶ Mixi jaaxie mu nɔma xide e mu fe jaaxi raba.

Xi xɔli mu nɔma e suxude e mu mixi ratantan.

¹⁷ Fe jaaxi findixi e xa donse nun minse nan na.

¹⁸ Tinxintɔe xa kira nɔrɔma nε,
a yanbe naiyalanyi raminima nε alo soqe.

¹⁹ Kɔnɔ mixi jaaxie xa kira luxi nε alo dimi,
e mu fe kolon naxan fama e rabirade.

²⁰ N ma di, i i jεngi sa n ma masenyi xɔn ma,
i i tuli mati n ma marasi ra.

²¹ E mato temui birin, i e ragata i sondonyi kui,

22 barima e findima simaya nan na mixie be,
 naxee e fahaamuma.
 E findima yalanyi nan na e fate be.
 23 I boje kanta dangife se birin na,
 barima simaya kelima a tan nan ma.
 24 Wule naxa mini i de i,
 i naxa mixi madaxu i xa woyenyi ra.
 25 I ne woyenma mixi be, i i ya ti a ra,
 i naxa i ya rasiga yire gbete.
 26 I jengi sa i jere ki xon ma,
 i lu kira fanyi xon ma.
 27 I naxa binya yirefanyi ma,
 i naxa binya koola ma.
 I naxa i sanyi ti kira jaaxi xon ma.

5

Yene xa kanari

1 N ma di, meeni n ma lonni ma,
 i i tuli mati n ma xaxili fanyi ra,
 2 alako i xa fahaamui soto,
 i de xa woyenyi xori fala.
 3 Langoe xa woyenyie noxun alo kumi,
 a masalaxun alo suloni,
 4 kono a ranonyi xono alo meli,
 a xenen alo santidegema de firinyi.
 5 A sanyie a xun tima gbaloe ra,
 a xa kira mixi xaninma aligiyama ne.
 6 A mu luma simaya kira xon ma.
 A loxi, kono a mu a kolon.
 7 Yakosi, n ma di, i i tuli mati n na,
 i naxa i makuya n ma masenyi ra.
 8 I makuya langoe xa kira ra,
 i naxa i makore a xa banxi naade ra,

9 alako binye naxa ba i ma,
 xeme ya ixaraxi naxa fa i xa dunijeigiri kana.
 10 Xa na mu a ra mixi gbetee nan lugama i harige
 ra,
 i xa wali tone lu booree be,
 11 i i xa simaya rapon toore kui,
 i fate birin ba i ma a naaxi ra.
 12 I a falama ne kore,
 «N na marasi xon munfe ra?
 N boje tondi na seriye ra munfe ra?
 13 Munfe ra n mu n tuli mati n karamoxose ra,
 n mu n tuli mati n nasimae ra?
 14 N fa na toore birin donxoe nan kui yi ki pama
 ya xori.»

15 Ye min, naxan minima i yete xa kolonyi ra.
 16 I naxa tin i xa kolonyi ye xa goro mixie bun
 ma,
 i naxa tin i xa ye xa makana taa kui.
 17 Na ye xa findi i keren nan gbe ra,
 i tan nun xojee naxa na itaxun.
 18 Barake xa lu i xa kolonyi ma,
 i xa seewa i xa gine ra i
 naxan futi i fonike ra.
 19 I xa gine tofan alo bole, a fan alo xeli.
 A xa marafanyi xa lu i boje kui,
 i xa a maxanu temui birin.
 20 N ma di, i birama mixi gbete xa gine foxo ra
 munfe ra?
 Munfe ra i gine xije sunbuma
 i gbe mu naxan na?

 21 Alatala adama jere ki birin kolon.
 A adama xa kira birin toma.

²² Mixi jaaxi xa wali jaaxie nan a suxuxi,
a xa yangoe nan findixi gantanyi ra a be.

²³ A xa xurutareja nan a niyama a faxa,
a xa daxuja nan a niyama a bono.

6

Tunnaxone nun langoeja

¹ N ma di, xa i i yete taanixi i boore nde be,
i findixi hamilu ra a be e nun mixi gbete tagi,

² xa i i yete raxetenxi i xa woyenyi nde ra,
xa i i yete xirixi na laayidi mooli ra,

³ n ma di, i xa fe birin naba i yete raminide a kui,
xa na mu a ra i luma ne i boore sagoe.

Siga, i i felen i boore be, i xa a mayandi.

⁴ I naxa xi de, na raba keren na.

⁵ I i yete ratanga yi fe mooli ma,
alo xeli a yete ratangama koyinma belexe ma ki
naxe,
alo xoni fan a yete ratangama gantanyi ma ki
naxe.

⁶ Tunnaxone, siga dondoli yire.

Marasi fen a ra, alako i xa findi xaxilima ra.

⁷ Mange mu na dondoli be,
kuntigi nun yarerati fan mu a be,

⁸ kono a walima sogofure temui,
alako a xa baloe soto a naxan donma jeme ra.

⁹ I tan tunnaxone, i i sama han mun temui?
I kelima xixoli ma temui mundun?

¹⁰ Xixoli na i suxu, i na kinson, i na i sa,

¹¹ setareja fan fama ne i suxude terenna ra,
alo mujeti mixi terennama ki naxe.

Kaame i suxuma ne, alo soori mixi suxuma ki naxe.

12 Fuyante mu tinxin, a wule rapereema a de i ne.

13 A luma a ya magira ra,
a nu mixi makebentin a sanyie nun a belexee ra
wule tonxuma ra.

14 Fe jaaxi na a xaxili kui,
a gere masoma temui birin.

15 Na kui kasare fama ne a suxude,
a a xun nakana kerenyi ra.

16 Fe senni na Alatala naxee xonxi,
a mu tinma nee ra fefe ma:

17 yete igboe xa mixi mato ki,
wule minima de naxan kui,
belexe naxan nii bama fufafu ra,

18 boje naxan fe tinxintare mapoxunma,
sanyi naxee e gima sigafe ra fe kobi rabade,

19 seede naxan wule falama,
a nun mixi naxan ngaxakerenmae tagi isoma.

20 N ma di, i baba xa seriye ragata,
i naxa tondi i nga xa marasi ra.

21 E xa lu i boje kui temui birin, e xiri i kon ma.

22 E i rapereema ne i xa dunipeigiri kui,
e i makanta i xa sade ma, e i rasi i keli temui.

23 Na seriye findixi lanpui nan na,
na xaranyi kira masenma ne i be,
na marasi i xun tima simaya kira nan xon ma.

24 E i ratangama gine kobi ma,
nun xone gine de ipoxunxi ma.

25 I naxa wa na gine xon ma a xa tofanyi ma,
i naxa tin a xa no i ra a yae ra.

26 Langoe gine naxan mu na xeme taa, a mixi findima setare nan na, kono gine yenela naxan doxoxi xeme nde xon, a mixi faxama ne.

27 Mixi nde noma te tongode, a a sa a yuba kui, a fa lu a xa donma mu gan?

28 Mixi nde noma a jerede te wole tagi, a fa lu a sanyi mu gan?

29 Na maniyama ne alo xeme naxan yabuma gine xeme taa idoxoe ra. Xeme yo din na gine ra, a fama jaxankate nan sotode.

30 Mixi mu yoma mujeti ma, naxan mujete tixi a xa kaame ma,

31 kono a na suxu fo a xa mujafe sare fi, hali na findi a xa naafuli birin na.

32 Kono xaxilitare nan tun yene rabama gine ra. A a xun nakana na fe mooli ra.

33 A fe xoxoxoe sotoma ne yaagi kui, naxan mu gbilenma a foxo ra sonon,

34 barima toone xeme boje ratema ne a jaaxi ra. Gine kanyi mu kinikinima a gbe joxoe loxoe.

35 A boje mu goroma kobiri ra.

Hali i a gbegbe fi a ma, a mu a rasuxuma.

7

Yenela xa gantanyi

1 N ma di, n ma woyenyi ragata i boje kui, n ma seriye xa lu i sondonyi ma.

2 N ma seriye suxu alako i xa simaya soto, n ma xaranyi xa rafan i ma alo i ya firinyie.

3 N ma seriye xiri i belexesolee ra, a sebe i sondonyi ma.

4 Lɔnni xa findi i maagine ra,
xaxili fanyi xa findi i bari mixi ra.

5 N ma seriye i ratangama ne langoe ma,
e i ratangama ne yenela xeme taa idoxoe ma.

6 Loxoe nde, n nu na n ma banxi kui,
n tande matoma wunderi ra.

7 N naxa xaxilitare nde to,
segetala naxan xa fahaamui mu gbo.

8 A naxa kira suxu naxan dangima langoe gine
xa banxi de ra.

A nu bara a xun ti menni ra.

9 Nunmare temui nan nu a ra,
koe nu bara so, kuye nu bara ifooro.

10 Gine nde naxa sa a ralan,
a maxirixi langoe gine ki,
a nu wama na xeme madaxufe ne.

11 Gine murutaxi nan a ra,
naxan woyen xui ite, a mixi matandi.

12 A jere ma taa kui xeme fenfe ra.

13 A naxa na xeme suxu,
a a masunbu, a a fala a be yete igboja ra,

14 «N laayidi tongo ne Ala be,
n bara na rakamali serexe ra to.

15 N minixi i fende na nan ma.

Yakosi n bara i to.

16 Misira sade dugi mapingixi na n sade ma,

17 a nun labunde xiri fanyi mooli birin na.

18 Fa be, won xa yene raba han geesege,
won xa won waxonyi birin naba,

19 barima n ma xeme mu na banxi,
a sigaxi biyaasi xonkuye.

20 A bara kobiri gbegbe xanin a xun ma,

a mu fama fo yi kike non.»

21 A naxa no na xeme ra a xa koota saabui ra,
a naxa no a ra a xa de ipoxunyi ra.

22-23 Xeme naxa bira a foxo ra keren na,
alo ninge naxan sigafe ninge faxade,
alo xeli naxan a sanyi rasofe yele kui,
alo xoni naxan tife gantanyi ma,
han tanbe fa a boje soxo, a faxa,
a mu a kolon a xa simaya danma menni ne.

24 Yakosi n ma die, wo wo tuli mati n na,
wo n ma masenyi rame.

25 I boje naxa i madaxu i xa bira na gine mooli
foxo ra,

i naxa i jere a xa kira ra,

26 barima a bara mixi gbegbe faxa,
a bara senbema yati rabira.

27 A xa banxi findixi faxe kira nan na,
mixi goroma aligiyama dennaxe ra.

8

Lonni naxan fatanma Ala ra

1 Lonni mu mixi xilima xe?
Xaxili fanyi mu a yete masenma xe?

2 A xa masenyi tima yire itexi fari,
a woyenma kira de ra nun kira ralandee.

3 A a xui itema taa sode de ra mixi dangima
dennaxe.

A naxe,

4 «Adamadie, n na wo tan nan maxilife,
masenyi na n yi ra ibunadama birin be.

5 Xaxilitare xa xaxili soto, lonnitare xa lonni fen.

6 Wo wo tuli mati n ma masenyi hagige ra,

masenyi tinxinxi naxan minima n de i.

⁷ N na nondi nan falafe wo be yi ki.

Tinxintareya mu rafan n ma fefe ma.

⁸ N ma woyenyi birin tinxin,

wule nun seniyentareya yo mu na e ya ma.

⁹ Nee fixe xaxilima be, e tinxin lonnilae be.

¹⁰ Wo xa n ma lonni fen dangi gbeti ra,

wo xa a kolon xaxili fanyi tide gbo xema fanyi
be,

¹¹ fahaamui tide dangi gema tofanyi ra.

Sese mu na naxan tide dangima nee ra.»

¹² «N tan lonni, n soma fe kui, n a tagi raba.

¹³ Xa Alatala xa yaragaaxui na i be,

i fe jaaxi nan xonma.

Yete igbona, fe jaaxie, nun woyen kobie,
n nee nan xonma.

¹⁴ N gbe nan na marasi nun nondi ra,

xaxili fanyi nun senbe kanyi nan n na.

¹⁵ N tan nan mangee rapereya,

mange naxee yaamari tima tinxinyi ra.

¹⁶ N tan nan boxi yareratie rapereya,

n kuntigie tima adamadie ya ma.

¹⁷ N mixi nan xanuma, naxan n xanu.

Naxee n fenma, nee n toma ne.

¹⁸ Bannaya nun binye na n tan nan yi ra,

harige naxan mu kanama.

¹⁹ N naxan fima mixi ma a fan xema fanyi be,

a xa geeni dangi gbeti ra.

²⁰ N nan n pereya nondi kira nan xon ma,

tinxinyi na dennaxe,

²¹ alako n xanuntenyi xa harige soto ke ra,

fe fanyi xa lu e yi ra dunijeigiri kui.»

- 22 «Alatala naxa n daa a xa wali birin fole ra.
 23 N nu na kabi fole, beenun boxi xa daa.
 24 N bari temui baa mu nu na, dulonyi mu nu na.
 25 N bari ne beenun geyae xa mini,
 26 beenun boxi nun fotonyi xa daa.
 27 A to nu koore daafe, n nu na.
 A to nu koore walaxe italafe, n nu na.
 28 A to nu nuxui tife koore ma, n nu na.
 A to nu ye ramnife senbe ra boxi bun, n nu na.
 29 A to nu naaninyi safe baa be
 alako ye naxa fa banbaran ne, n nu na.
 A to nu dunjpa bunyi doxofo, n nu na.
 30 N fan nu na a fe ma a malife ra,
 loxo yo loxo n findi a be seewe nan na,
 n fa n jalexin a ya i temui birin.
 31 N jalexinxi a xa dunjpa daaxi nan na,
 a findixi n be seewe ra lufe ra adamadie tagi.»
- 32 «Yakosi n ma die, wo wo tuli mati n na,
 seewe na mixi be naxan birama n ma kira foxo
 ra.
 33 Wo wo tuli mati n ma xaranyi ra,
 wo xa findi lonnilae ra.
 Wo naxa a rabolo de.
 34 Seewe na mixi be naxan a tuli matima n na,
 naxan luma n seeti ma temui birin,
 naxan n mamema naade ra.
 35 N kolonma bara kisi, Alatala bara hinne na
 kanyi ra.
 36 Kono n gerefa tan bara a yete bono,
 n xonmixi na faxe fenfe na ki ne.»

9

Xaxilimaya nun lonnitarepa

- 1 Lɔnni bara a xa banxi ti fanye solofere fari.
- 2 A bara xuruse nde faxa, a weni yailan,
a xa dɔxɔ teebili ra a dɛgede.
- 3 A bara xɛɛrae xɛɛ taa kui mixi xilife ra,
- 4 «Wo tan xaxilitaree nun fahaamutare,
wo fa be.
- 5 Wo xa fa n ma taami don,
wo xa fa n ma weni fanyi min.
- 6 Wo xa gbilen fe jaaxie fɔxɔ ra,
wo xa bira xaxilima xa kira fɔxɔ ra.»
- 7 Mixi yo naxan katama yete igboe matinxinde,
a marajaaxui nan sɔtɔma.
Mixi yo naxan katama mixi jaaxi raside,
a konbi nan sɔtɔma.
- 8 Xa i xurutare rasi, a i xɔnma nɛ.
Xa i xaxilima rasi, a i xanuma nɛ.
- 9 I naxan falama lɔnnila bɛ,
a nde nan sama a xa lɔnni xun.
I naxan masenma tinxintɔɛ bɛ,
a nde nan sama a xa tinxinyi xun.
- 10 Lɔnni fɔlɔma Alatala xa yaragaaxui nan ma.
Fahaamui sɔtɔma Ala Seniyentɔɛ kolonfe nan
ma.
- 11 I xa dunijeigiri xɔn kuyama nɛ lɔnni ra,
i xa simaya je kɔnti xun masama nɛ fahaamui
ra.
- 12 Xaxilima lɔnni sare nan sɔtɔma,
kɔnɔ mixi naxan yoma a boore ma, na tɔɔre nan
tun sɔtɔma.
- 13 Xaxilitareja luxi nɛ alɔ gine naxan dɛ wuya,
a mu xuru, a mu fe kolon.
- 14 A dɔxɔma a xa banxi sode dɛ nan na
dɔxɔse ma naxan na yire itexi,

15 alako a xa dangi mixie xili a xui itexi ra,
naxee na e ɲɛɛfe kira tinxinxie xɔn ma.

16 A a falama mixie be naxee mu fahaamui sɔtɔxi,
«Wo tan xaxilitaree, wo fa be.

17 Minse muɲaxi ɲɔxun,
taami donxi dunxui ra, na fan ɲɔxun.»

18 E mu a kolon faxɛ dimi nan menni ra.
Mixi naxee a xa xili ratinma,
nee xun tixi aligiyama nan na.

10

Taali wɔyɛnyie

1 Sulemani xa taalie
Di xaxilima, a baba rasɛɛwama nɛ,
kɔnɔ di lɔnnitare findima nimisɛ nan na a nga
be.

2 Harige sɔtɔ ki ɲaaxi mu sese gasama mixi ma,
kɔnɔ tinxinyi nan simaya fima mixi ma.

3 Alatala mu mixi tinxinxi luma kaame ra,
kɔnɔ a tondima nɛ mixi ɲaaxi waxɔnfe ra.

4 Belexɛ walitare setareɲa nan bendunma mixi
ma,
belexɛ wakilixi bannaya nan fima mixi ma.

5 Di naxan wakilima xɛ xaba tɛmɔi a findixi
xaxilima nan na,
kɔnɔ di naxan xima xɛ xaba tɛmɔi a findixi yaagi
nan na a baba be.

6 Barake na mixi tinxinxi fɔxɔ ra,
gbaloe bira nɛ tinxintaree fɔxɔ ra.

7 Tinxintɔɛ xili findima duba nan na,
kɔnɔ mixi ɲaaxi xili lɔɛma nɛ.

8 Lɔnnila tinma lude sɛriyɛ bun ma,
kɔnɔ lɔnnitare xa wɔyɛnyi a xun nakanama nɛ.

9 Mixi naxan ɲɛɛma nɔndi ra,

a jereɓa kantari nan kui,
 kɔnɔ mixi naxan mu a jereɓa tinxinyi ra,
 na tan fama rayarabide ne.

¹⁰ Mixi naxan nɔndi nɔxunma a booree ma, a e
 tɔɔɔɔfe ne.

De kanyi xaxilitare a xun nakanama ne.

¹¹ Wɔyenyi tinxinxi tinxintɔe xa simaya xɔn
 kuyama ne,

kɔnɔ mixi jaaxi tan de gbaloe raminima ne.

¹² Gbesenxɔnneya gere rakelima ne,

kɔnɔ marafanyi dijɓema ne fe kanaxi birin ma.

¹³ Lɔnni nan na xaxilima nenyi bun ma,

kɔnɔ gbendegela nan sinma xaxilitare fari ma.

¹⁴ Fe kolonyi ragataxi lɔnnilae yi ra,

kɔnɔ lɔnnitare xa wɔyenyi fe nan tun kanama.

¹⁵ Banna mixi harige findixi a kanta se nan na,

kɔnɔ setareja nan misikiine xun nakanama.

¹⁶ Tinxintɔe xa geeni findixi simaya nan na,

mixi jaaxi sare findixi jaxankate nan na.

¹⁷ Mixi naxan xurui fahaamuma, a tixi simaya
 kira nan xɔn,

kɔnɔ naxan meema na marasi ra, a bɔnɔma ne.

¹⁸ Wule fale gbesenxɔnneya ragatama ne,

xaxilitare nan mixi tɔɔɔɔɓema.

¹⁹ Wɔyenyi rawuyafe nɔma mixi findide
 yunubitɔe ra,

kɔnɔ xaxilima tan a de suxuma ne.

²⁰ Tinxintɔe xa wɔyenyi tide gbo gbeti be,

kɔnɔ mixi jaaxi bɔɓe tide xurun.

²¹ Tinxintɔe xa marasi mixi rapereɓa ne,

kɔnɔ xaxilitare faxama lɔnnitareja nan kui.

²² Alatala xa barake nan mixi bannama,
 mixi senbe mu sese sama na fari.

²³ Fe jaaxi rafan mixi kobi ma,
kɔnɔ lɔnni rafan xaxilima ma.

²⁴ Mixi jaaxi henmemema fe naxan na, na nan a
lima.

Mixi tinxinxi waxɔnfe, Ala nan na nabama a be.

²⁵ Fe xɔrɔxɔe na fa, mixi jaaxi yo mu tima,
kɔnɔ tinxintɔe tan tima ne abadan.

²⁶ Muluxunyi fe naxan niyama mixi jinyi ra,
tuuri fe naxan niyama mixi ya ra,
tunnaxɔne fan na nan niyama a xɛema ra.

²⁷ Alatala xa yaragaaxui simaya nan fima mixi
ma,

kɔnɔ mixi jaaxie xa simaya xɔn mu kuya.

²⁸ Mixi tinxinxie xa tina findima e be sɛɛwe nan
na,

kɔnɔ mixi jaaxie xa tina findima e be tɔɔre nan
na.

²⁹ Alatala xa kira findixi kantari nan na mixi
tinxinxie be,

kɔnɔ a findixi halaki nan na tinxintaree be.

³⁰ Tinxintɔe mu birama fefe ma,
kɔnɔ mixi jaaxi mu luma bɔxi ma.

³¹ Mixi tinxinxi de lɔnni nan masenma,
kɔnɔ wule fale nɛnyi bolonma ne.

³² Tinxintɔe de fe fanyi nan falama,
kɔnɔ mixi jaaxi fe jaaxi nan falama.

11

Sikeeli kamalitare

¹ Alatala sikeeli kamalitare nan xɔnxi,
kɔnɔ sikeeli kamalixi rafan a ma.

² Yete igbona findima yaagi nan na,
kɔnɔ yete magore findima lɔnni nan na.

³ Tinxinyi tinxintɔe rapɛrema ne,
kɔnɔ tinxintareya yanfante halakima ne.

⁴ Naafuli mu mixi malima Ala xa kiiti ɔɔɔɔ,
tinxinyi gbansan nan mixi ratangama na faxe
ma.

⁵ Tinxinyi tinxintɔɔ rapɛɛɛma nɛ kira fanyi xɔn,
kɔnɔ ɲaaxupa mixi ɲaaxi halakima nɛ.

⁶ Tinxinyi tinxintɔɔ rakisima nɛ,
yanfante tan luma mile gantanyi nan kui.

⁷ Mixi ɲaaxi na faxa, sese mu sɔɔɛyama a bɛ
sɔnɔn.

A xa naafuli mu sɛnɛ yo fima a ma na tɛmɛi.

⁸ Tinxintɔɔ ratangama nɛ ɲaxankate ma,
mixi ɲaaxi tan luma na ɲaxankate nan kui.

⁹ Mixi kobi a boore xun nakanama a xa wɔyɛnyie
nan na,
kɔnɔ tinxintɔɔ ratangama nɛ a xa lɔnni saabui
ra.

¹⁰ Tinxintɔɔɛ na hɛɛri sɔɔ, taa ɲɛlexinma nɛ.
Mixi ɲaaxi na faxa, birin bara geeni.

¹¹ Tinxintɔɔɛ munafanyi rafama nɛ a xa taa ma,
mixi ɲaaxie tan taa xun nakanama e xa
wɔyɛnyie nan na.

¹² Lɔnnitare yoma nɛ a boore ma,
lɔnnila tan luma sabari nan kui.

¹³ Naafixi gundo makenɛnma nɛ,
dugutɛɛ tan a suturama nɛ.

¹⁴ Marasitareɲa ɲama rabirama nɛ,
kɔnɔ marasima wuyaxi tan findima kisi nan na
e bɛ.

¹⁵ Mixi yo taani mixi bɛ fe nde ma, a fama nɛ
nimisade.

Tondife na rabade, na nan fisa.

¹⁶ Gine fanyie binyɛ sɔɔma nɛ,
kɔnɔ xɛmɛ ɲaaxi naafuli nan tun sɔɔma.

¹⁷ Xɛmɛ fanyi ɲɛɛ ki a malima nɛ,

kɔnɔ xɛmɛ ɲaaxi tɔɔrɛ nan bendunma a yɛtɛ ma.

¹⁸ Mixi ɲaaxi xa geeni fama nɛ a madaxude.

Tinxintɔɛ tan xa geeni findima sare fanyi nan na
a bɛ.

¹⁹ Tinxintɔɛ kisima nɛ,

kɔnɔ tinxintare faxɛ nan sɔtɔma.

²⁰ Bɔɲɛ ɲaaxi mu rafan Alatala ma,
a wama tinxinyi nan xɔn.

²¹ Mixi ɲaaxi fama nɛ fe ɲaaxi sɔtɔde,

kɔnɔ tinxintɔɛ tan kisima nɛ.

²² Gine tofanyi xaxilitare luma nɛ alo
xurunde xɛɛma daaxi xɔsɛ ɲɔɛ ra.

²³ Tinxintɔɛ fama nɛ fe fanyi sɔtɔde,

kɔnɔ xɔnɛ nan luma mixi ɲaaxi tan bɛ.

²⁴ Mixi naxan bɛlɛxɛ yeleftu ki tide, a bannaya
sɔtɔma nɛ,

kɔnɔ mixi kumaxi tan findima setare nan na.

²⁵ Mixi naxan a harige itaxunma, a fama nɛ
harige sɔtɔde.

Ye xɔli mu luma mixi ma naxan a boore kima ye
ra.

²⁶ Nama mixi dankama nɛ naxan tondima baloe
matide,

e dubama nɛ mixi bɛ naxan tinma ɲama xa nde
sɔtɔ.

²⁷ Fe fanyi rabae, fe fanyi sɔtɔma nɛ,

kɔnɔ fe ɲaaxi rabae, fe ɲaaxi nan sɔtɔma.

²⁸ Mixi naxan a xaxili tima a xa naafuli ra,
a fama nɛ birade,

tinxintɔɛ tan luma nɛ alo burexɛ naxan mu
lisima.

²⁹ Mixi naxan tɔɔrɛ bendunma a xa denbaya ma,
fe fufafu nan fama findide a kɛ ra.

Lɔnnitare fama lude nɛ lɔnnila xa yaamari bun
ma.

³⁰ Tinxintɔɛ kisima nɛ,
lɔnnilae mixie masɔtɔma nɛ.

³¹ Xa tinxintɔɛ a sare sɔtɔ dunipa ma,
mixi jaaxi nun yunubitɔɛ fan a sɔtɔma nɛ.

12

Marasi tide

¹ Mixi yo tinma marasi ra, na wama lɔnni nan
xɔn,

naxan tan mu tinma na ra, daxui nan a ra.

² Alatala hinnema nɛ mixi fanyi ra,
a mixi kobi tan jaxankata.

³ Naaxuna mu xili xungbe fima mixi ma,
kɔnɔ sese mu a niyama tinxintɔɛ sankee xa tala.

⁴ Gine fanyi findima a xa mɔri xa xunnakeli nan
na,
gine jaaxi tan luma nɛ alɔ kuli naxan na jinyi
kui.

⁵ Mixi tinxinxie xa marɔxunyi fan,
kɔnɔ mixi jaaxi xa marasi mixi madaxuma nɛ.

⁶ Mixi jaaxi xa wɔyenyi mixi faxama nɛ,
kɔnɔ tinxintɔɛ tan xa wɔyenyi mixi rakisima nɛ.

⁷ Mixi jaaxie xa fe fama nɛ kanade,
kɔnɔ sese mu mixi tinxinxie xa denbayae toma.

⁸ Nama lɔnnilae matɔxɔma nɛ,
kɔnɔ bɔje jaaxi kanyie, e yoma nɛ nee ma.

⁹ Yetɛ magore, malima keren peti na naxan bɛ,
a fisa yetɛ igboe bɛ, baloe mu na naxan yi ra.

¹⁰ Tinxintɔɛ mɛɛnima nɛ a xa xuruse ma,
kɔnɔ mixi jaaxi tan ya ixara.

¹¹ Bɔxi rawali baloe sɔtɔma nɛ,
kɔnɔ lɔnnitare birama fe fufafu nan fɔxɔ ra.

¹² Mixi jaaxi harige fenma tinxintareya ra,

kɔnɔ tinxintɔɛ sankee tan sigama bɔxi suxu ra
nɛ.

13 Fe jaaxi findima gantanyi nan na mixi jaaxi
bɛ,

kɔnɔ tinxintɔɛ a yetɛ ratangama nɛ na tɔɔrɛ ma.

14 Wɔyɛn fanyi findima xunnakeli nan na mixi
bɛ,

alɔ mixi to a xa wali sare sɔtɔma.

15 Lɔnnitare a maɔɔxunxi a a xaxili fan,

lɔnnila tan marasi nan fenma.

16 Lɔnnitare bɔɔɛ te rafura,

lɔnnila tan mu konbi yaabima.

17 Tinxintɔɛ nɔndi nan falama a boore xun,

kɔnɔ seede ba jaaxi wule nan tun madɔɔɔma.

18 Mixi dɛ wuyaxi xa wɔyɛnyi mixi maxɔnɔma
nɛ alɔ santidɛgɛma,

kɔnɔ lɔnnila tan xa wɔyɛnyi mixi nan nay-
alanma.

19 Nɔndi fale xa masenyi mu masarama,

kɔnɔ wule fale xa masenyi luma nɛ masara ra.

20 Maifui nan na mixi jaaxi bɔɔɛ kui,
sɛɛwɛ na mixi bɛ, naxan gere raxubenma.

21 Fe jaaxi yo mu tinxintɔɛ lima,

kɔnɔ mixi jaaxie na nan tun sɔtɔma.

22 Alatala wule faleɛ xɔnma nɛ,

a hinnɛma nɛ nɔndi faleɛ ra.

23 Lɔnnila a xa lɔnni masen tɛmɛi kolon,

lɔnnitare tan a xa daxɔɔa nan ifalama a xui itexi
ra.

24 Tunnabɛxilae findima mangɛɛ nan na,

kɔnɔ tunnaxɔnɛɛ findima konyie ra.

25 Kɔntɔfili luma nɛ mixi lahale masara ra,
wɔyɛn fanyi tan a bɔɔɛ rasɛɛwama nɛ.

26 Tinxintɔɛ kira tinxinxi masenma nɛ a boore
bɛ,
mixi jaaxi tan a boore ralɔɛma nɛ.
27 Koyinma tunnaxɔnɛ mu a xa tɔɔke ganma,
kɔnɔ tunnabɛxila mɛɛnima nɛ a sɔtɔsee ma.
28 Simaya na kira tinxinxi nan xɔn ma.
Faxɛ mu fulama na kira ra.

13

Xurutare tondima marasi suxufe

1 Di lɔnnila a tuli matima a baba xa marasi nan
na,
kɔnɔ xurutare mu a tuli matima marasi ra.
2 Mixi fanyi xa wɔyɛnyie fe fanyi nan naminima,
kɔnɔ yanfante tan wama gere nan xɔn.
3 Mixi naxan a dɛ suxuma, a xun nakelima nɛ,
naxan dɛ wuyaxi, na tan a xun nakanama nɛ.
4 Tunnaxɔnɛ xa fefe mu sɔɔnɛyama,
kɔnɔ tunnabɛxi harige gbegbe sɔtɔma nɛ.
5 Wule mu rafan tinxintɔɛ ma,
kɔnɔ mixi jaaxi tan a yetɛ rayaagima nɛ.
6 Tinxinyi tinxintɔɛ makantama nɛ,
fe jaaxi yunubitɔɛ tan nahalakima nɛ.
7 Mixi nde a yetɛ findima banna nan na,
kɔnɔ sese mu a yi ra.
Boore tan a yetɛ findima setare nan na,
kɔnɔ harige gbegbe na a yi ra.
8 Banna xa kɔbiri a xun sarama mixi kobie ma,
kɔnɔ mixi kobie mu sese fenma setare ra.
9 Tinxintɔɛ luxi nɛ alɔ lanpui dexexi,
mixi jaaxi tan xa lanpui xubenma nɛ.
10 Yetɛ igboja gere nan nabulama,
kɔnɔ marasi ramɛfe findima lɔnni nan na.

11 Harige naxan sɔtɔma tinxintareya kui, a sigama xurun na nɛ,
kɔnɔ harige naxan sɔtɔma dɔyi dɔyi tinxinyi kui,
na sigama gbo ra nɛ.

12 Xa mixi mu a waxɔnfe sɔtɔma, a tɔɔrɔma nɛ,
kɔnɔ xa a sɔtɔ, a sɛɛwama nɛ duniɲɛigiri kui.

13 Mixi naxan yoma marasi ma, a na sare sɔtɔma
nɛ,
naxan tan marasi binyama, na fama nɛ sare
fanyi sɔtɔde.

14 Xaxilima xa marasi findima simaya nan na,
a mixi ratangama gantanyi ɲaaxi ma.

15 Fahaamui findima hinne nan na mixi bɛ,
kɔnɔ mixi ɲaaxi tan xa kira xɔrɔxɔ.

16 Xaxilima a xa lɔnni rawalima,
kɔnɔ xaxilitare daxɔɲa nan tun funfunma.

17 Xɛɛra tinxintare findima tɔɔrɛ nan saabui ra,
xɛɛra tinxinxi tan fama yalanyi nan na.

18 Mixi naxan tondima marasi ra, a setareɲa nun
yaagi sɔtɔma nɛ,
kɔnɔ naxan marasi ramɛma, a binyɛ nan sɔtɔma.

19 A ɲɔxun, mixi waxɔnfe na raba a bɛ,
kɔnɔ xaxilitare mu tinma gbilende a waxɔnfe
ɲaaxi fɔxɔ ra.

20 Mixi na lu xaxilima fɔxɔ ra, a fan xaxili sɔtɔma
nɛ,
kɔnɔ lɔnnitaree xa malan booreɲa, findima tɔɔrɛ
nan tun na.

21 Yunubitɔɛ sare findima fe ɲaaxi nan na,
tinxintɔɛ tan sare findima hɛɛri nan na.

22 Mixi fanyi kɛ luma a xa mamadie nan bɛ,
yunubitɔɛ tan kɛ luma tinxintɔɛɛ nan bɛ.

23 Baloe gbegbe minima nɛ setare xa xɛ ma,
kɔnɔ tinxintareya luma nɛ kasara ra.

24 Babe naxan mu a xa di xuruma luxusinyi ra,
na di mu rafan a ma.
Babe naxan a xa di xuruma,
na di rafan a ma.
25 Tinxintɔɛ wasama nɛ baloe ra,
kɔnɔ tinxintare tan luma kaame ra nɛ.

14

Gine lɔnnila

1 Gine lɔnnila sɛnbɛ fima nɛ a xa denbaya ma,
kɔnɔ gine lɔnnitare a xa denbaya xun nakanama
nɛ.
2 Mixi naxan a jɛrɛma a tinxinxi ra, a gaaxuma
nɛ Ala ya ra,
kɔnɔ naxan a jɛrɛma tinxintareya ra, na nan
yoma Ala ma.
3 Yɛtɛ igboe xa wɔyɛnyi findima bɔnbɔɛ nan na
a bɛ,
lɔnnila tan xa wɔyɛnyi a makantama nɛ.
4 Xa ninge mu bɔxi buxama, saga mu rafema.
Ninge xa wali a niyama nɛ mixi xa baloe gbegbe
sɔtɔ.
5 Seede fanyi mu wule falama,
seede jaaxi tan wule nan tun funfunma.
6 Mixi mayele lɔnni fenma nɛ, kɔnɔ a mu a
sɔtɔma.
Lɔnni kolonfe mu xɔrɔxɔ xaxilima bɛ.
7 I xa i makuya xaxilitaree ra,
barima i mu lɔnni yo sɔtɔma e ra.
8 Lɔnnila a jɔxɔ sama nɛ a jɛrɛ ki xɔn ma,
lɔnnitare tan a yɛtɛ madaxuma nɛ.
9 Xaxilitare yoma yunubi tongofe ma,
kɔnɔ tinxintɔɛ Ala xa hinne nan fenma.
10 Mixi a yɛtɛ xa tɔɔrɛ kolon a bɔjɛ kui,
a mu a xa sɛɛwɛ masenma mixi gbɛtɛ bɛ.

- 11 Mixi jaaxie xa denbaya halakima ne,
tinxintɔɛ tan xa denbaya fanma ne.
- 12 Mixi jɔxɔ a ma a a jere ki fan,
a fa li kɔre a na gbaloe kira nan xɔn ma.
- 13 Mixi nɔma yeleda a de ra, a tɔɔrɔxi a bɔje kui.
Sɛwe nɔma mafindide tɔɔre ra.
- 14 Mixi jaaxi yo, mixi fanyi yo,
e birin e xa wali sare sɔtɔma ne.
- 15 Xaxilitare lama ne mixi birin xa masenyi ra,
kɔnɔ xaxilima kira matoma ne beenu a xa bira
na fɔxɔ ra.
- 16 Xaxilima gaaxuma ne Ala ya ra, a fa gbilen fe
jaaxi fɔxɔ ra,
kɔnɔ xaxilitare tan soma ne na fe jaaxi kui
mafuren.
- 17 Mixi naxan bɔje tema mafuren, a daxupa nan
nabama.
Mixi madaxui mu rafan mixi yo ma.
- 18 Daxupa findima ne xaxilitare ke ra,
xaxilimae tan lɔnni nan sɔtɔma.
- 19 Mixi jaaxie fama ne e xinbi sinde tinxintɔɛ
bun ma,
e kantari nan fenma tinxintɔɛ xonyi.
- 20 Setare rapaaxu birin ma, hali a dɔxɔboore,
kɔnɔ banna rafan mixi gbegbe ma.
- 21 Mixi naxan yoma a ngaxakerenyi ma, a bara
yunubi sɔtɔ,
kɔnɔ naxan kinikini tɔɔrɔmixi ma, na bara
sɛwe sɔtɔ.
- 22 Mixi naxee fe jaaxi marɔxunma, nee bɔnɔma
ne.
Kɔnɔ naxee fe fanyi marɔxunma,
na kanyie marafanyi nun nɔndi nan toma.
- 23 Geeni na wali birin kui,
kɔnɔ wɔyenyi gbansan findima setarepa nan na.

- 24 Bannaya nan na lɔnnila sare ra,
daxuɓa nan tun luma lɔnnitare tan yi ra.
- 25 Seede nɔndi fale mixi nii ratangama ne,
kɔnɔ wule fale mixi madaxuma tun.
- 26 Mixi naxan gaaxu Alatala ya ra,
a tan nun a xa die luma ne kantari kui.
- 27 Alatala xa yaragaaxui simaya fima ne mixi ma,
alako e xa ratanga gantanyi ma naxan findima
faxe ra.
- 28 Nama xa gboe findima mange xa xunnakeli
nan na,
kɔnɔ nama xa xurunyi findima mange xa xun-
nagore nan na.
- 29 Xaxilima boɓe te xɔnɔ,
kɔnɔ xaxilitare a xa daxuɓa masenma ne a xa
boɓe te saabui ra.
- 30 Boɓesa findima simaya nan na,
kɔnɔ mile tan findima fure nan na.
- 31 Naxan setare tɔɔroma, na bara yo setare Daa
Mange ma,
kɔnɔ naxan kinikini setare ma, na bara a Daa
Mange matɔxɔ.
- 32 Mixi jaaxi xa jaaxuɓa a xun nakanama ne,
kɔnɔ tinxintɔe kantari sɔtoma ne hali faxe ya i.
- 33 Lɔnni na xaxilima boɓe kui,
xaxilitare yati nɔma na tode.
- 34 Tinxinyi boɓi rasigama ne yare,
yunubi tan nama rayaagima ne.
- 35 Walike lɔnnila rafan mange ma, kɔnɔ a walike
yaagitare tan xɔnma ne.

15

Yaabi bɔrɔxɔxi

- 1 Yaabi bɔrɔxɔxi mixi boɓe ragoroma ne,

kɔnɔ wɔyɛn xɔnɛ tan mixi bɔɲɛ ratema nɛ.

² Xaxilima xa wɔyɛnyi a niyama nɛ xaxili fanyi xa rafan mixie ma,

kɔnɔ xaxilitare xa wɔyɛnyi daxupa nan tun masenma.

³ Alatala mixi birin matoma, mixi ɲaaxi nun mixi fanyi.

⁴ Wɔyɛn fanyi mixi rayalanma,

kɔnɔ wɔyɛn xɔnɛ mixi xaxili tɔɔrɔma nɛ.

⁵ Xaxilitare yoma nɛ a baba xa marasi ma, xaxilima tan na marasi nan suxuma.

⁶ Harige fanyi na tinxintɔɛ xɔnyi,

kɔnɔ tɔɔrɛ gbansan nan findima tinxintare sare ra.

⁷ Lɔnnilae xa wɔyɛnyie xaxili fima nɛ mixi ma,

kɔnɔ fe fanyi yo mu na lɔnnitaree bɔɲɛ kui.

⁸ Alatala mixi ɲaaxi xa sɛrɛxɛ xɔnma,

kɔnɔ a tinxintɔɛ xa duba suxuma nɛ.

⁹ Alatala mixi ɲaaxi xa kira xɔnma,

kɔnɔ mixi naxan birama tinxinyi fɔxɔ ra a rafan a ma.

¹⁰ Kira fanyi bɛɲinfe findima ɲaxankate nan na.

Xurutareɲa mixi xun tima faxɛ kira nan ma.

¹¹ Alatala to fe birin kolon,

hali naxan nabama aligiyama nun yahannama, a ibunadama bɔɲɛ fan kolon.

¹² Yɛtɛ igboe mu wama marasi xɔn ma,

a mu sigama lɔnnila yire.

¹³ Bɔɲɛ sɛɛwaxi mixi lahalɛ fanma,

kɔnɔ bɔɲɛ tɔɔrɔxi mixi lahalɛ kanama nɛ.

¹⁴ Xaxilima lɔnni nan fenma,

kɔnɔ xaxilitare daxu wɔyɛnyi nan tun falama.

¹⁵ Hali misikiine tɔɔrɔ a xa simaya kui,

xa a bɔɲɛ sɛɛwaxi, na findima nɛ baloe ra a bɛ.

16 Setare Ala yaragaaxui,
fan banna xaxili ifuxi be.

17 Bande n̄je donfe xanunteya kui,
na fan sube donfe be gb̄esenx̄onneya kui.

18 B̄je rate gere x̄ore is̄x̄oma ne,
b̄je ragore s̄nx̄oe raxinbelima ne.

19 Tunnax̄one xa kira mabalaxi tunbee nan na,
k̄no tinxint̄oe xa kira n̄ere n̄oxun.

20 Di l̄nnixi findima s̄ewe nan na a baba be,
k̄no di l̄nnitare yoma ne a nga ma.

21 Xaxilitarēna rax̄an l̄nnitare ma,
k̄no xaxilima xa kira tinxin.

22 Marasitarēna wali kanama ne,
k̄no marasi gbegbe wali nan s̄oneyama.

23 S̄ewe na mixi be naxan fata a boore yaabide.
W̄yenyi tide gbo naxan falaxi a fala ki ma nun
a fala t̄mui ma.

24 Xaxilima xa kira a ratema ne koore ma,
a a mali a xa aligiyama kira matanga.

25 Alatala ȳte igboe xa banxi rabirama ne,
k̄no a kāje gin̄e xa b̄xi makantama ne.

26 Mān̄oxun kobi rap̄aaxu Alatala ma,
k̄no w̄yen fanyi tan seniyen.

27 Milante findima ne t̄ore ra a xa denbaya be,
k̄no naxan mu wama geeni tinxintare x̄n,
na kanyi kisi nan s̄otoma.

28 Tinxint̄oe fe matoma ne a fanyi ra beenu a xa
yaabi nde fi,

k̄no fe n̄axi mafura minide mixi n̄axi de i.

29 Alatala makuya mixi n̄axie ra,
k̄no a a tuli matima tinxint̄oe xa maxandi ra.

30 X̄era ya iyalanxi mixi b̄je raseewama ne,
x̄eraya fanyi senbe nan fima mixi ma.

³¹ Mixi naxan a tuli matima kisi marasi ra,
na kanyi luma ne lonnilae ya ma.

³² Naxan tondima marasi ramede,
na yoxi a yete nan ma,
kono naxan tinma marasi ramede,
na kanyi xa lonni nan xun masama.

³³ Ala xa yaragaaxui findima lonni nan na mixi
be.

Yete magore fama binye nan na.

16

Ala xa maragiri

¹ Adamadi nate tongoma a boje kui,
kono maragiri na Ala nan belexe.

² Adama tan be, a xa kira birin fan,
kono kiiti sa mange Ala a boje kolon.

³ Wali birin taxu Alatala ra, alako a xa sooneya.

⁴ Alatala fe birin yailanxi fe nde nan ma.
Hali mixi jaaxi daaxi gbaloe loxo nan ma fe ra.

⁵ Alatala yete igboe xoxi.

Naxankate nan a mamefe.

⁶ Yunubi xafarima hinne nun dugutegeya nan
saabui ra.

Alatala xa yaragaaxui mixi ratangama fe jaaxi
nan ma.

⁷ Mixi jere ki na rafa Alatala ma,
a a niyama ne gere xa jon na kanyi nun a yaxuie
tagi.

⁸ Se dondoronti sotoxi tinxinyi ra
na nan fisa se gbegbe sotoxi be tinxintareya kui.

⁹ Mixi nate tongoma a xa fe rabaxi ma,
kono na fee ragiri mange na Alatala nan na.

¹⁰ Mange xa masenyi tide gbo,

a xa kiiti xa tinxin.

¹¹ Alatala na sikeeli tinxinxi nan be,
a xa wali nan na se maniyase kamalixi ra.

¹² Fe jaaxi mu rafan mangεe ma,
barima tinxinyi nan mangε kibanyi maban-
banma.

¹³ Mangεe xa hinne na tinxintεe be,
nondi fale rafan e ma.

¹⁴ Mangε xa bεjete mixi faxama ne,
kono lonnila fata mangε bεje ragorode.

¹⁵ Mangε xa jεlexinyi findima simaya nan na,
a xa hinne luma ne alε nuxui naxee tunde ye
raminima.

¹⁶ Lonni sote fan xεema sote be,
xaxili fanyi sote fan gbeti sote be.

¹⁷ Tinxintεe xa kira mu sigama fe jaaxi ma.
Mixi naxan a jengi saxi a jere ki xon ma, na
kisima ne.

¹⁸ Yete igboja mixi nan xun nakanama,
yete iteya mixi nan nalεema.

¹⁹ Lufe yete magoree ya ma, na fan
naafuli itaxunfe be yete igboee ya ma.

²⁰ Heeri na mixi be naxan a jengi sama fe raba
kie xon ma.

Seewe na mixi be naxan a xaxili tima Alatala ra.

²¹ Mixi sabarixi findima xaxilima nan na.
Woyen joxunme xaxili fima ne mixi ma.

²² Xaxili fanyi simaya nan fima xaxilima ma,
xaxilitareja findima jaxankate nan na xaxil-
itare be.

²³ Xaxilima a jengi sama a xa masenyi ma,
alako lonni fanyi xa mini a de kui.

²⁴ Woyen fanyi findixi kumi nan na,
naxan xaxili nun fate rayalanma.

- 25 Adama a maṛɔxun ne a xa kira fanxi,
kɔnɔ a raṛɔnyi a xun tima faxe nan na.
- 26 Walike xa kaame nan a tutunma wali ma.
- 27 Fuyante fe jaaxi maṛɔxunma ne,
a xa masenyi mixi gan.
- 28 Mixi kobi gere xɔre isɔxɔma ne,
naafixi defanmae tagi isoma.
- 29 Mixi kobi a boore ratantanma ne,
a na ti kira jaaxi xɔn ma.
- 30 Mixi naxan tɔnxuma masenma a ya nun a de
ra,
a wama fe jaaxi nde nan nabafe.
- 31 Xunsexe fiixe findima binye nan na,
naxan sɔtɔma kira tinxinxi xɔn ma.
- 32 Diɲe mixi fan geresoe be,
yeɛe suxui tide dangi taa suxufe ra.
- 33 Mixi kanda bunma fe nde ma,
kɔnɔ fe birin nagiri mange na Alatala nan na.

17

Lantareya

- 1 Taami xuntunyi sɔtɔfe bɔɲesa kui
na nan fisa sube gbege sɔtɔfe be lantareya na
dennaxe.
- 2 Walike xaxilima senbe gbo dangife wali kanyi
xa di ra,
naxan fe mayaagixi rabama.
Na walike mɔoli tan ke sɔtɔma ne na denbaya
kui.
- 3 Xeema nun gbeti matose na te nan na,
kɔnɔ Alatala nan adama bɔɲe matoma.
- 4 Fe kobi raba wɔyen tinxintare ramema,
a a tuli matima wule fale ra.

- 5 Mixi naxan yoma setaree ma,
na bara setare Daa Marigi yelevu.
Mixi naxan yeleva a boore xa tóore ma,
na naxankate nan sótoma.
- 6 Mamadie findixi forie xa séeewe nan na,
babae fan findixi e xa die xa séeewe nan na.
- 7 Mange xa woyenyi mu lan xaxilitare de i,
wule mu lan mange de i.
- 8 Ki tife naadee rabima ne, a fe birin sooneyama
ne.
- 9 Dipefe konbi ma a marafanyi nan na gboma,
kono na ifalafe a xanuntenmae tagi isoma.
- 10 Tantanyi masenfe lonnila be a fahaamui fima
ne a ma,
dangife lonnitare bonbofe luxusinyi ya keme ra.
- 11 Mixi naaxi naxan mange matandima tun,
soori kinikinitare nan xema a xili ma.
- 12 Naralanfe sube xaape ra, naxan xa die baxi a
yi,
na fisa naralanfe xaxilitare ra, naxan jereama a
xa xaxilitarepa kui.
- 13 Mixi naxan fe fanyi joxoma fe naaxi ra,
fe naaxi mu makuyama na xa banxi ra.
- 14 Gere folofe luxi ne alo bogoni iboofe.
Na kui beenun sonxoe xa mini, keli naa.
- 15 Mixi naxan nondi fima fe kobi rabama,
nun mixi naxan tinxintoe tojogema,
e mu rafa Alatala ma.
- 16 Hali kobiri lu lonnitare yi ra,
a mu na rawalima lonni sotofe ra.
- 17 Mixi a defanboore xanuma temui birin,
a a ngaxakerenyi malima a tooro temui.
- 18 Lonnitare naxan xaxili mu na,
na nan gbansan taanima a boore be.

- 19 Gere rafan mixi yo ma,
yunubi fan nafan na kanyi ma.
Mixi naxan a yete igboma,
xunnakane nan a lima.
- 20 Mixi yo madaxui tima, na mu heeri sotoma,
Mixi yo woyen kobi falama, na tooroma ne.
- 21 Mixi yo di lonnitare bari, na fama ne toorode.
Mixi yo di xaxilitare soto, na mu seewama.
- 22 Boje seewaxi, seri fanyi na a ra,
xaxili sunnunxi tan xorie nan xun nakanama.
- 23 Mixi jaaxi see rasuxuma gundo ra,
alako kiiti tinxinxi xa mafindi.
- 24 Lonni makore xaxilima ra,
kono xaxilitare ya tixi fe makuyaxi nan na.
- 25 Di xaxilitare findima toore nan na a baba be,
a findi xone ra a nga be.
- 26 A mu lan kobiri xa ba tinxintoe yi ra,
a mu lan kuntigi xa bonbo a xa tinxinyi xa fe ra.
- 27 Xaxilima a de nan suxuma, a boje mu tema.
- 28 Xaxilitare noma a mapoxunde lonnila ra xa a
dunduxi,
a noma a mapoxunde fahaamula ra xa a sabar-
ixi.

18

Booretare

- 1 Booretare a waxonfe gbansan nan fenma,
a yo marasi birin ma.
- 2 Xaxilitare mu wama xaxili fanyi xon,
a wama a yete xa mapoxunyi nan tun masenfe.
- 3 Mixi jaaxie yoma mixie ma,
e yoma e ma han e sa yaagi.
- 4 Adama xa woyenyi tilin alo baa,

a lonni raminima naxan luxi alo dulonyi ye fanyi.

⁵ Nondi fife mixi jaaxi ma, a mu fan.

A mu lanma tinxintoe xa toonege.

⁶ Lonnitare sonxoe xore isoxoma,

a bonboe sotoma a de saabui ra.

⁷ Xaxilitare de a xun nakanama ne,

a nenyi findixi gantanyi nan na a nii be.

⁸ Naafixi xa masenyi luxi ne alo donse joxunme,
naxan goroma mixi furi kui.

⁹ Tunnaxone nun kasare raba,
nee nga keren, e baba keren.

¹⁰ Alatala findixi kantari senbema nan na,
tinxintoe luma naxan niini bun ma.

¹¹ Naafuli findixi banna xa kantari nan na,
a joxo a ma tete na a ra

naxan mu noma kanade.

¹² Gbaloe na yete igboja xanbi ra,

kono nore na yete magore foxo ra.

¹³ Mixi naxan yaabi fima beenu a xa mixi xui
rame,

a daxuna masenma ne, a a yete rayaagi.

¹⁴ Xaxili limaniyaxi mixi malima ne a xa fure kui,
kono limaniya baxi naxan yi,

na mu kelima sonon.

¹⁵ Lonnila katama se kolonde,

a a tuli matima masenyi fanyi ra.

¹⁶ Kira rabixi mixi be naxan ki tima,

mangee yati tofe sooneyama ne na kanyi be.

¹⁷ Mixi naxan singe a yete xun mafalama fe kui,

a luma ne alo nondi na a tan nan be,

kono a kalamuti maxorinyi xoroxoe tima ne a
ma.

¹⁸ Fe lufe Ala ma a sonxoe jonma ne,

a gere jon senbemaie tagi.

19 Mixi konbixi xa boɓɓe xɔɔxɔe luma ne alo taa makantaxi.

Na sonxɔe mooli xɔɔxɔ dangife geeli kondonyi ra.

20 Adama xa masenyi noɓa a baloe fide a ma, a hayi fanma ne a xa woyenyi saabui ra.

21 Faxɛ nun simaya fatanma mixi xa woyenyi nan na.

Woyenla a sare soɓoma ne.

22 Gine soɓofe findixi heeri nan na, naxan fatanxi Alatala ra.

23 Setare mayandi tima,

koɓo se kanyi a yaabima a xɔɔxɔe nan na.

24 Xa mixi booree wuya, na noɓa findide toore ra a be,

koɓo boore nde na na naxan fan a ngaxakerenyi be.

19

Setare tinxinxi

1 Setare tinxinxi fan xaxilitare wule fale be.

2 Gbatafe ra i mu naxan kolon, a mixi ratantanma ne.

3 Adamadi a yete xun nakanama ne a xa daxuja ra,

koɓo a fa a boɓɓe rate Alatala tan ma na xun-nakanɛ xa fe ra.

4 Bannaya a niyama ne mixi xa boore gbegbe soɓo,

koɓo setareɓa defanbooreɓa kanama ne.

5 Toɓɓegeti fama ne naxankate soɓode, wule fale mu kisima.

6 Mixi gbegbe katama e yete rafande kinikinintee ma,

birin birama ne mixi foxo ra naxan ki tima.

⁷ Setare mu rafan a ngaxakerenyie yati ma,
a mu rafan a booree fan ma.

A na e maxandi, e mu e tuli matima a ra.

⁸ Mixi naxan xaxili fenma, a fe fanyi rabama ne
a yete be.

Mixi naxan fahaamui fenma, a xa fe sooneyama
ne.

⁹ Tooyegeti fama ne naxankate sotode,
halaki birama ne wule fale foxo ra.

¹⁰ Naafuli mu lan xaxilitare yi ra,
alo a to mu lan konyi fan xa kuntigie yaamari.

¹¹ Lonna baje te xono, a mu konbi ragbilenma.
Na kui a binye sotoma ne.

¹² Mange xa xone maniya yete xaaje ra,
a xa hinne fan maniya xini ra burexe xinde ma.

¹³ Di xaxilitare kontofili nan bendunma a baba
ma,

gine xa sonxoe xunxuri luxi ne alo ye
naxan luma mini ra feje yale di kui, a mu a
itima.

¹⁴ Mixi banxi nun harige sotoma e baba ke ra,
kono Ala nan gine xaxilima fima xeme ma.

¹⁵ Tunnaxone mixi luma ne xixoli kui,
a kaame nan tun sotoma.

¹⁶ Mixi naxan Ala xa seriye rabatuma,
a a yete ratangama ne faxe ma,
kono naxan mu a jengi sama a jere ki xon ma,
a faxama ne.

¹⁷ Setare kife na maniyaxi Alatala donife nan na.
Ala fama ne na doni ragbilende a ma.

¹⁸ I xa fe birin naba i xa di xurufe ra alako a xa
kisi,

xa na mu a ra, a faxama ne.

¹⁹ Mixi naxan luma xono ra, a na sare fima ne.

Xa i a mali keren, a man gbilenma ne na ma.

²⁰ I xa i tuli mati marasi ra, i xa tin e xa i xaran, alako i xa findi xaxilima ra.

²¹ Mapɔxun gbegbe na mixi bɔɛe kui, kɔɔ Alatala waxɔnfe nan kamalima.

²² Adamadi wama a boore xa dugutegeɛa a ma. Setare fisa wule fale be.

²³ Alatala xa yaragaaxui mixi rakisima ne.

Na mixi na a sa kɔe ra, a mu hanmema tɔɔre yo ra.

²⁴ Tunnaxɔne a donse tongoma ne a belexe, kɔɔ a mu wakilima a rasofe ra a de i.

²⁵ Mixi mayele bɔnbɔ, alako xaxilitare xa xaxili sɔɔ.

Xaxilima na rasi, alako a xaxili xun xa masa.

²⁶ Di naxan a baba kasarama, a a nga keru, mixi rayaagixi na a ra.

²⁷ N ma di, xa i mu marasi ramema, i bara i yete makuya fe kolonyi ra.

²⁸ Seede wule fale yoma seriye nan ma, tinxintareya nan minima mixi jaaxi de i.

²⁹ Mixi mayele paxankatama ne, lonnitare bɔnbɔma ne.

20

Siisila xa xaxilitareɛa

¹ Weni mixi rayaagima, beere mixi madaxuma ne.

Siisila mu nɔma findide xaxilima ra.

² Mange bɔɛe texi maniya yete xaɛe ra.

Mixi naxan mange raxɔnɔma, na bara a yete tɔɔɔ.

³ Mixi binyaxi mu tinma gere ra,

kɔɔ xaxilitare birama sɔnxɔe nan fɔxɔ ra.

⁴ Mixi tunnaxɔnɔxi mu yire buxama a waxati.

Xe xaba temui a baloe fenma ne, kono a mu sese toma.

⁵ Marasi tilin alo ye naxan na baa ma.

Fahaamui kanyi na birin matoma ne.

⁶ Mixi gbegbe dugutegepa falama e yete xun ma, kono dugutege yati yati toma dunjia ma?

⁷ Tinxintoe jere ma tinxinyi nan na, seewe na a xa die be.

⁸ Mange kiitisa fata mixi boje paaxi tode.

⁹ Nde noma a falade, «Fe paaxi yo mu n boje ma,

n seniyenxi, yunubi yo mu na n ma?»

¹⁰ Sikeeli tinxintare mu rafan Alatala ma.

¹¹ Fonike xa jere ki tinxinxi a boje ki masenma ne.

¹² Tuli naxan fe mema, ya naxan se toma, Alatala nan na birin daaxi.

¹³ Xixoli naxa rafan i ma de,

xa na mu a ra i findima setare nan na.

I ya lanma a xa rasege, alako i xa baloe soto a fanyi ra.

¹⁴ Sareso nan a falama yule be,

«Na sare mu fan n be feo,»

kono a fa keli na xun ma a yete matoxofe ra.

¹⁵ Xee ma nun geme tofanyi gbegbe na dunjia, kono lonnila xa woyenyi tide gbo e birin be.

¹⁶ Mixi xa seeke se rasuxu a naxan taani xoje be, xa na mu a ra a naxan taani langoe be.

¹⁷ Donse naxan soto wule ra, a fole a joxun, kono a rajonyi a luxi ne alo geme xori i de i.

¹⁸ Marasi fanyi nan wali sooneyama.

Nama naxa gere so marasi xanbi.

¹⁹ Naafixi lanlanteya kanama ne.

I naxa la mixi ra naxan de wuya.

20 Mixi na yo a nga nun a baba ma,
a dunija igirima dimi nan kui.

21 Harige naxan sɔtɔma mafurenyi ra, na mu
buma.

22 I naxa a fala, «N nan n gbeɲɔxɔma nɛ.»
I xaxili ti Alatala nan na, a i rakisima nɛ.

23 Alatala mu wama maniya se tinxintare xɔn
ma.

Sikeeli tinxintare mu fan.

24 Alatala nan adamadi xun tima kira nde ra.
Ibunadama tan mu nɔma na fahaamude.

25 Laayidi tongofe Ala be mafuren mafuren
maɲɔxunyi gbeɲbe xanbi,
na findixi gantanyi nan na adamadi be.

26 Mange lonnila fata mixi ɲaaxie mayegetide,
a ti e fari a xɔɲɔxɔe ra.

27 Alatala xaxili fima adamadi ma, a findi a be
lanpui ra,

alako a xa a yeɛe bɔɲe mato a fanyi ra.

28 Xanunteya nun dugutegeɲa mange kantama
nɛ.

Mange kibanyi sabatima nɛ mange xa xanunteya
saabui ra.

29 Fonike senbe findixi a xa xunnakeli nan na.
Xemɔxi xunsexe flixɛ findixi a xa binyɛ nan na.

30 Bɔnbɔe findixi kobija seri nan na,
luxusinyi adama xaxili matinxinma nɛ.

21

Alatala mange rapɛɛɛfe

1 Alatala nan mange bɔɲe rapɛɛɛma,
alo a xure rapɛɛɛma ki naxe a waxɔnki ra.

2 Adamadi ɲɔxɔ a ma a xa kira birin tinxin,
kɔnɔ Alatala nan mixi bɔɲe matoma sikeeli ra.

- ³ Wo xa bira nɔndi nun tinxinyi fɔxɔ ra.
 Na rafan Alatala ma dangife sɛrɛxɛ ra.
- ⁴ Yɛtɛ igboɲa nun fe ɲaaxi rabafe,
 na birin findixi yunubi nan na.
- ⁵ Wakilila harige xun masama nɛ,
 kɔnɔ gbata gbegbe findima tɔɔrɛ nan na.
- ⁶ Harige naxan sɔtɔxi wule ra,
 a mu buma, a mixi xaninma nɛ aligiyama.
- ⁷ Mixi ɲaaxie xun nakanama nɛ,
 barima e mu tinxinyi rabatuma.
- ⁸ Mixi kobi mu tinxin,
 kɔnɔ mixi fanyi a ɲɛrɛma kira tinxinxi xɔn ma.
- ⁹ Lufe ra banxi fari ma,
 a fisa lufe ra gine geresoe sɛɛti ma banxi kui.
- ¹⁰ Mixi ɲaaxi wama fe ɲaaxi nan tun xɔn ma.
 A mu kinikinima mixi yo ma, hali dɔxɔboore.
- ¹¹ Xaxilitare na a to e mixi mayele ɲaxankatama,
 a xaxili di sɔtɔma nɛ,
 kɔnɔ xaxilima tan fahaamui sɔtɔma lɔnni nan
 kui.
- ¹² Ala naxan tinxin, a mixi ɲaaxi matoma nɛ,
 a e xun nakana.
- ¹³ Mixi naxan tondima a tuli matide setare wa
 xui ra,
 a fan fama nɛ wade, mixi mu a tuli matima a ra.
- ¹⁴ Bɔɲete kife gundo ra, a bɔɲɛ ragoroma nɛ.
 Mixi kife suture ra, a xa xɔnɛ magoroma nɛ.
- ¹⁵ ɲɛrefe tinxinyi kui, na findixi sɛɛwɛ nan na
 tinxintɔɛ bɛ,
 kɔnɔ na ɲɛrɛ ki mɔɔli mu rafan mixi ɲaaxi ma.
- ¹⁶ Mixi naxan gbilenma kira fanyi fɔxɔ ra,
 na fama nɛ lude mixi faxaxie ya ma.
- ¹⁷ Mixi naxan birama a waxɔnfe gbansan fɔxɔ
 ra,

na luma ne setarepa kui.

Mixi naxan weni nun donse fanyi tun fenma,
na mu bannama.

¹⁸ Mixi jaaxi findima tinxintɔɛ xunsare nan na,
yanfante findi mixi fanyi xunsare ra.

¹⁹ Lufe ra gbengberenyi ma,
a fisa lufe ra gine fitinetɔɛ seeti ma.

²⁰ Harige fanyi nun ture gbegbe na lonnila xonyi,
kɔnɔ lonnitare bara a gbe birin don.

²¹ Mixi naxan birama tinxinyi nun hinne fɔxɔ ra,
a simaya, kiiti fanyi, nun binye sɔtɔma ne.

²² Lonnila nɔma ne nɔde taa makantaxi ra,
a e xa tete rabira e xaxili nu tixi naxan na.

²³ Mixi naxan fata a de suxude, na mu tɔɔrɔ ma.

²⁴ Yete igboe yoma ne mixie ma,
a fe birin suxuma na xaxili nan na.

²⁵ Mixi tunnaxɔnɔxi waxɔnfe a faxama ne,
barima a mu tinma walide.

²⁶ Lɔxɔɛ birin mixi tunnaxɔnɔxi milama ne a
waxɔnse ma.

Tinxintɔɛ tan mixi kima a gbe se birin nan na.

²⁷ Mixi jaaxi xa serexe mu rafan Ala ma.

Xa a sa a ba marɔxunyi kobi ra, Alatala xa xɔne
xun masama ne.

²⁸ Seede wule fale halakima ne,
kɔnɔ seede nɔndi fale xa simaya nan buma.

²⁹ Mixi jaaxi a yatagi ifɔɔrɔma,
kɔnɔ tinxintɔɛ fe tinxinxi nan nabama.

³⁰ Lonni yo mu na, fahaamui yo mu na, marasi
yo mu na,

naxan senbe gbo Alatala be.

³¹ Soe maxirima gere so lɔxɔɛ ne,
kɔnɔ xunnakeli fatanma Alatala nan na.

22

Xili fanyi

- ¹ Xili fanyi fan naafuli be,
binye tide dangi xεema nun gbeti tide ra.
- ² Banna nun setare birin lan,
barima Alatala nan e birin daa.
- ³ Xaxilima na fe xɔɔxɔe to, a a yete nan
natangama a ma.
Xaxilitare tan na fe xɔɔxɔe to, a soma a kui ne
keren na,
a fa paxankate soto.
- ⁴ Yete magore naxan gaaxuma Alatala ya ra,
a bannaya, binye, nun simaya sɔtɔma ne.
- ⁵ Tunbee nun gantanyie na tinxintare xa kira xɔn
ma,
kɔnɔ mixi naxan mɛɛnima a yete ma, a a
makuyama ne menni ra.
- ⁶ Fonike matinxin kira fanyi ra,
alako a naxa gbilen na fɔxɔ ra a mɔ temui.
- ⁷ Banna setare yamarima ne,
doni tongoe fan findi donifa xa konyi ra.
- ⁸ Mixi jaaxi tɔɔre nan sɔtɔma a sare ra,
a senbe fama ne kanade.
- ⁹ Hinnente barakama ne,
barima a tɔɔɔmixie kima a xa donse ra.
- ¹⁰ Mixi mayoe kerɪ, alako jɔxɔnsɔsɔe xa jɔn.
Na temui gbeseɔxɔnnɛya nun konbie danma ne.
- ¹¹ Bɔje xa seniyenyi rafan mixi naxan ma,
wɔyen fanyie nan minima na de i,
a fa findi mange defanboore ra.
- ¹² Alatala nɔndi nan makantama,
kɔnɔ a yanfante xa wɔyenyi xun nakanama ne.
- ¹³ Mixi tunnaxɔnɔxi nan a falama,

«Yete xaapexi na tande, n na mini kene ma, a n faxama ne.»

14 Gantanyi nan na langoe gine xa woyenyi ra. Alatala xonoxi mixi naxan ma, na suxuma na gantanyi kui.

15 Xaxilitarepa naxan na dimedi bope kui, a bama xuru luxusinyi nan saabui ra.

16 Mixi naxan setare tooroma geeni nde xa fe ra, nun mixi naxan banna kima, na firinyi findima fuxarila nan na.

Lonna xa taalie

17 I i tuli mati lonnilae xa marasi ra, i bope rabi n ma masenyie be.

18 A lan i xa e ragata i sondonyi kui, e naxa makuya i de ra.

19 N wama i rasife ne to loxo, alako i xa i yete taxu Alatala ra.

20 N bara taali tongo saxan sebe i ma, naxee findixi marasi nun lonni ra i be,

21 alako i xa nondi xori yati kolon, i fan xa sa na iba i xema be.

22 I naxa setare rahalaki i xa kobiri soto, i naxa tooromixi topege,

23 barima Alatala tan e xun mafalama ne, a fa tooromixie yaxuie tooro.

24 I naxa bira mixi bope gbe foxo ra, naxan xonoxi temui birin,

25 xa na mu a ra i fan darima ne na mooli ra, na fa findi gantanyi ra i suxuma naxan na.

26 I naxa lu mixie ya ma naxee taanima e booree
be,

naxee se dɔxɔma sɛɛkɛ ra mixie be,

27 xa na mu a ra e i xa sade raminima ne i bun
ma,

a fa li kɔbiri mu na i yi ra i xa a fi.

28 I naxa i babae xa naaninyi matɔnxuma saxi ba
e yire de.

29 Walike naxan fata a xa wali ra,
mangɛe nan hayi luma a ma.

A mu walima setaree be.

23

Naafuli xa gantanyi

1 Wo nun kuntigi na dɔxɔ wo dɛgedɛ,
i xa i jɛngi sa i raba ki xɔn ma de.

2 Xa kaame na i ma, i naxa a gbegbe don.

3 I naxa mile na donse fanyi ma,
barima a nɔma i madaxude.

4 I naxa i yetɛ ratagan naafuli fenfe ma.

Kɔbiri xɔli naxa findi i xaxili waxɔnfe birin na.

5 Xa i i ya ti bannaya ra,

a lɛɛma i ma alɔ sɛgɛ

naxan tema kuye ma ki naxɛ, a siga.

6 I naxa mixi jaaxi xa taami don,
i naxa mila a xa donse fanyi ma.

7 Na mixi mɔɔli wama i madaxufe ne.

A a falama i be, «I dɛge, i min,»

kɔnɔ marafanyi yo mu na a bɔjɛ kui i be.

⁸ I fama ne na donse boxunde,
i xa woyen fanyi findi woyen fufafu ra.

⁹ I naxa masenyi ti xaxilitare be,
barima a yoma ne i xa woyen fanyi birin ma.

¹⁰ I naxa naaninyi tonxuma fori tala.
I naxa so kiridie xa xe ra,
¹¹ barima e xunmafalama senbe gbo,
a e gberoxoma ne.

¹² I boje rabi xaranyi be,
i i tuli mati marasi fanyi ra.

¹³ I naxa tagan fonike matinxinde,
xuru luxusinyi mu a faxama.
¹⁴ Xa i a xuru luxusinyi ra,
i bara a nii makanta.

¹⁵ N ma di, xa lonni fanyi lu i boje kui,
seewe bara lu n tan fan boje kui.

¹⁶ N boje jelixinma ne i xa woyen tinxinie ra.

¹⁷ I naxa yunubitoe toone,
i xa gaaxu Alatala nan ya ra,
¹⁸ alako i xa xunnakeli soto yare.

¹⁹ N ma di, i tuli mati a fanyi ra,
i xa xaxili soto,
i boje xa lu kira tinxinxi fari.

²⁰ I naxa lu siisilae ya ma,
xa na mu a ra naxee xa donse xoli dangi a i.

²¹ Na mixi moolie findima ne setaree ra,

e xa tunnaxɔŋɛya a niyama nɛ dunkobi gbansan
nagoro e ma.

22 I i tuli mati i baba ra naxan i barixi,
i naxa yo i nga ma a na fori.

23 Nɔndi, lɔnni, xaranyi, nun xaxili fanyi fen,
i naxa mɛɛ e ra.

24 Tinxintɔɛ baba sɛɛwama nɛ,
xaxilima baba ɲɛlɛxinma nɛ.

25 I xa fe birin naba alako i baba nun i nga xa
sɛɛwa,
i bari mixie xa lu ɲɛlɛxinyi kui.

26 N ma di, i i bɔɲɛ rabi n bɛ,
i xa i ya ti n ɲɛrɛ ki misaali ra.

27 Langoe gine findixi gantanyi nan na,
gine yɛnɛxi i rabirama nɛ.

28 Na gine mɔɔli i yanfama nɛ alɔ muɲɛti,
a a niyama nɛ xɛmɛ gbegbe xa findi yanfantee
ra.

29 Nde tɔɔrɛ nun nimise sɔtɔma?
Nde luma gere nun kalamui ya ma?
Nde bɔnbɔɛ fufafu sɔtɔma?
Nde ya gbeelima nɛ soe?

30 Siisilae nan luma na mɔɔli sɔtɔfe ra,
beere mɔɔli birin ɲɔxunxi naxee bɛ.

31 I naxa i ya ti weni gbeeli ra,
naxan min mu xɔnɔ.

32 A mixi xinma nɛ alɔ bɔximase,
a i bun alɔ tali.

33 I yae see toma naxee mu na dunija,
i xaxili ifuma nɛ.

34 I luma nɛ fa alɔ xɛmɛ naxan saxi kunkui kui
baa mɔrɔnyie fari.

³⁵ Siisila nan a falama, «E bara n bɔnbɔ,
kɔnɔ sese mu n toxi.
N xunuma mun tɛmui?
N man wama beere nde xɔn.»

24

Milafe mixi jaaxie ma

¹ I naxa mila mixi jaaxie ma,
i naxa tin lufe e ya ma.

² E bɔɲɛ kobi, e xa wɔyɛnyi xɔrɔxɔ.

³ Lɔnni banxi tima nɛ,
xaxili fanyi denbaya rasabati a kui.

⁴ Fe kolonyi a niyama nɛ e xa harige sɔtɔ,
harige hagige naxan maniye mu na.

⁵ Lɔnnila senbɛ gbo,
xaxilima senbɛ xun masama nɛ.

⁶ I hayi na marasima alako fe xa sɔɔɲɛya,
xunnakeli sɔtɔma marasimae nan saabui ra.

⁷ Lɔnni xɔrɔxɔ xaxilitare bɛ,
wɔyɛnyi yo mu na
a naxan falama malanyi kui.

⁸ Mixi naxan fe jaaxi xabuma,
a xili nɛ kɔɔta jaaxi xabui.

⁹ Xaxilitareɲa findixi yunubi nan na.
Adamadie mixi mayele xɔnma.

¹⁰ Xa limaniya bama i yi ra tɔɔrɛ kui,
i senbɛ mu gbo.

¹¹ Mixie ratanga naxee na saya kira xɔn ma,

e ba mixie yi ra naxee wama e faxafe.

¹² Xa i a falama, «Muxu mu nu a kolon,»
naxan bɔɲɛ ma fe kolon, a mu na toma?
Naxan ɲɛngi saxi i xa simaya xɔn ma,
na mu i furi ife kolon?
A mu kankan sare ragbilenma a ma xɛ?

¹³ N ma di, kumi nde don,
barima se ɲɔxunmɛ nan a ra, a fan i fate bɛ.

¹⁴ Kɔnɔ i xa a kolon xaxili luma nɛ alɔ kumi.
Xa i a sɔtɔ, i xunnakeli lima nɛ yare,
i xaxili tima naxan na, na mu kanama.

¹⁵ I naxa gantanyi itala tinxintɔɛ bɛ,
i naxa a xɔnyi kana.

¹⁶ Tinxintɔɛ nɔma birade sanmaya solofere, a
man keli.
Kɔnɔ mixi ɲaaxi birama nɛ tɔɔrɛ kui kerenyi ra.

¹⁷ I naxa ɲɛlexin i yaxui xa birɛ ra,
i bɔɲɛ naxa rafan i ma i na a to tɔɔrɔ ra,

¹⁸ xa na mu a ra Alatala i xa maɲɔxunyi kobi
toma nɛ,
a fa a xa xɔnɛ ragbilen i yaxui fɔxɔ ra.

¹⁹ I naxa xɔnɔ fe ɲaaxi rabae ma, i naxa e tɔɔnɛ.

²⁰ Mixi ɲaaxi mu fe fanyi lima yare,
e xa lanpui fama nɛ xubende.

²¹ N ma di, i xa gaaxu Alatala ya ra, i xa mangɛɛ
binya,

i naxa lu matandilae ya ma,

²² barima halaki nan fama e raterɛnnade.

Nde a kolon Ala halaki naxan dusuma e xun na?

²³ Lɔnnila gbetɛɛ xa taalie nan ya:

Wo naxa mixi rafisa a boore bɛ kiiti kui.

²⁴ Mixi naxan a falama mixi jaaxi bɛ, «I tinxin,»
ɲama birin fama nɛ na kanyi dankade,

si birin xɔnɔma nɛ a ma.

²⁵ Kɔnɔ mixi naxan mixi jaaxi kalamuma nɔndi
kui,

na kanyi bara fe fanyi raba, a fama nɛ barakɛ
sɔtode.

²⁶ Yaabi tinxinxi ɲɔxun nɛ alɔ xanuntenyi xa
xɛɛbui.

²⁷ Fɛntɛn i xa wali ma, i fe raba baloe sɔtɔfe ra,
na tɛmɛi i fa denbaya rasabati.

²⁸ I naxa i dɔxɔboore tɔɲɲɛɛ.

Wule naxa mini i dɛ kui.

²⁹ I naxa a fala,

«A naxan nabaxi n na, fo n fan na raba a ra,
n a xa wali kobi sare ragbilenma nɛ a ma.»

³⁰ N bara dangi tunnaxɔnɛ nde xa xɛ ra,
a nun xaxilitare nde xa sansi yire ra.

³¹ N tunbee nun ɲooɲɛ jaaxie nan tun to naa.

Tɛtɛ fan nu biraxi.

³² N naxa na fe maɲɔxun han a naxa findi xaxili
ra n bɛ:

³³ Xixɔli na i suxu, i kinson folo, i i bɛlɛxɛɛ
findigilin i ma,

³⁴ setareɲa fa dutun i ma alɔ muɲɛti jaaxi.

25

Fe nɔxunxi

¹ Sulemani xa taali ndee nan ya, Yuda Mange Xesekiya naxee sɛbɛ:

² Ala fee nɔxunma, mangɛɛ katama e fahaamude.

³ Koore xa maiteya nun bɔxi xa tilinyi mu kolonma.

Mangɛ sondon ma fe fan mu nɔma kolonde.

⁴ Xa gbeti gbi ba, a nɔma findide se tofanyi ra.

⁵ Xa mixi jaaxi ba mangɛ rabilinyi,
a xa mangɛya sabatima nɛ tinxinyi saabui ra.

⁶ I naxa i yɛtɛ igbo mangɛ ya xɔri,
i naxa i yɛtɛ findi mixi xungbe ra.

⁷ A fisa kuntigi nan xa i xili i xa dɔxɔ yire nde,
dine a xa i rakeli mixi xungbe nde bɛ.

⁸ I na fe nde to, i naxa gbata sigafe ra kiiti banxi,
barima xa fe gbɛtɛ minima i mu naxan kolon,
na nɔma i rayaagide i dɔxɔboore ya xɔri.

⁹ Fe na so wo nun i dɔxɔboore tagi,
i naxa mixi gbɛtɛ xa gundo makenen,

¹⁰ xa na mu a ra mixi nde na na kolon,
a i rayaagima nɛ,
i fa xili kanɛ sɔtɔ abadan.

¹¹ Wɔyɛnyi falaxi a ki ma,
a tofan alɔ xɛɛma nun gbeti.

¹² Xaxilima xa marasi tide gbo xaxili fenyi bɛ,
alɔ xurunde naxan yailanxi xɛɛma fanyi ra.

13 Dugutege xεera ɲoxun a xεema be,
alo foye fanyi naxan fama walikee ma xe xaba
temui.

14 Mixi naxan a falama a setaree kima, kono a
mu a rabama,
na kanyi luxi ne alo nuxui nun foye naxan mu
fama ye ra.

15 Tunnabexiya a niyama ne mange xa nate
masara,
woyen ɲoxunme senbe gbo han a noma xori
ragirade.

16 I na kumi to, naxan i ralima, na nan kon.
Xa a radangi ye, i a boxunma ne.

17 I naxa i doxoore xonyi sigafe radigan,
xa na mu a ra i xa fe fama ne rapaaxude a ma.

18 I doxoore tojεgefe xono
alo santidegema xaɲexi, alo tanbe rameluxi.

19 I xaxili tife yanfante ra, na luxi ne
alo jinyi kanaxi, alo sanyi mabenxi.

20 Mixi naxan sigi sama mixi sunnunxi ya xori,
na maniya mixi ra
naxan xinbeli dugi bama furema ma xinbeli
temui.

A xa sunnunxi xun nan tun masama alo mixi na
gbengbe sa fi ya i.

21 Xa kaame na i yaxui ma, donse so a yi ra.
Xa ye xoli na a ma, ye so a yi ra, a xa a min.

22 Xa i na wali moli raba a be,
na luxi ne alo i bara te wole doxo a xun ma.

Alatala nan i gberɔɔɔma.

²³ Foye naxan kelima kɔɔla ma,
na fama nɛ tune ra.

Nenyi naxan naafixiya falama,
na mixi yatagi i xɔnɔma nɛ.

²⁴ Lufe ra banxi fari ma,
na fisa lufe ra gine fitinɛtɔɛ sɛɛti ma banxi kui.

²⁵ Xibaaru fanyi naxan kelixi yire makuye,
a maniya ye xinbeli ra mixi taganxi bɛ.

²⁶ Tinxintɔɛ naxan natɛ tongoma,
a xa bira mixi jaaxi fɔxɔ ra,
na maniyaxi ye dulonyi nan na naxan bara
dunda,

a ye mu fan sɔnɔn.

²⁷ Kumi donfe a radangi a i, na mu fan.

Binyɛ fenfe i yetɛ ra, na fan mu fan.

²⁸ Mixi naxan mu nɔma a yetɛ raxande a na xɔnɔ,
na luxi nɛ alɔ taa kanaxi naxan tɛtɛ bara bira.

26

Lɔnnitare nun binyɛ

¹ Kuye mu xinbelima sogofure ra,
tunɛ mu fama maale xaba tɛmɛi,
na ki a mu lan lɔnnitare xa binyɛ soto.

² Danke mu mixi fanyi suxuma.

Na fe luma nɛ alɔ xɔni naxan mu dɔxɔma,
koyinma xa a gɔnɔ.

³ Soe bɔnbɔma nɛ alako a xa a gi,
karafɔe rasoma nɛ sofale dɛ i alako mixi xa a
raɲɛɛɛ,
xaxilitare faɲ xuruma nɛ wuri ra alako a xa
matinxin.

4 I naxa xaxilitare yaabi a maṛoxun ki ra,
xa na mu a ra wo birin lan.

5 I xa xaxilitare yaabi a maṛoxun ki ma,
xa na mu a ra a a yete findima xaxilima nan na.

6 Mixi naxan xaxilitare xεema masenyi nde tide,
na bara a yete tōōrō.

7 Taali woyenyi naxan minima xaxilitare de i,
na luxi ne alo mabenyi sanyi
naxan senbe mu na.

8 Xaxilitare binyafe luxi ne alo gemε safe laati
kui.

9 Taali woyenyi naxan minima xaxilitare de i,
na luxi ne alo luxusinyi
naxan na siisila belexe i.

10 Mixi naxan wali soma xaxilitare yi ra,
xa na mu a ra mixi yi ra a mu naxan kolon,
na luxi ne alo soori naxan tanbe wolima jama
mabiri.

11 Xaxilitare naxan gbilenma a xa daxupa ma,
na luxi ne alo bare naxan gbilenma a xa boxunyi
don na.

12 Xaxilitare fan fisa mixi be naxan a yete findixi
lonnila ra.
Fe sooneyama ne na xaxilitare be dangife na yete
igboe ra.

13 Mixi tunnaxonoxi nan a falama,
«Yete na kira ra, yete na taa kui.»

14 Naade rabima, a man nagalima,
alo tunnaxone naxan a ya rabima a xa sade ma,
a man xi.

15 Mixi tunnaxonoxi a donse suxuma a belexe ra,

kɔnɔ a mu a rasoma a de i tunnaxɔnɔya saabui ra.

16 Mixi tunnaxɔnɔxi a yete rafisa xaxilima solofere be naxee yaabi fima xaxilimaya ra.

17 Dangi mixi naxan a yete rasoma gere kui naxan mu a matoxi, na maniya mixi ra naxan bare suxuma a tulie ma.

18-19 Mixi naxan a boore madaxu, a fa a fala, «Bere nan nu a ra,» na maniya daxui ra naxan te maxirima tanbe ma, a a woli.

20 Xa yege mu na, te xubenma ne.

Xa mixi keren a sabari, sɔnxɔe danma ne.

21 Tige findima ne te wole ra, yege findi te ra.

Sɔnxɔla fan gere rabirama na ki ne.

22 Naafixi xa masenyi luxi ne alo donse jɔxunme, naxan goroma mixi furi kui.

23 Mixi jaaxi naxan wɔyen jɔxunme falama, na luxi ne alo biriki to jaaxie se fixe masoma naxee ma.

24 Mixi jaaxi a boore madaxuma wɔyen jɔxunme ra,

kɔnɔ yanfanteya na a boje kui.

25 Hali a wɔyenyi jɔxun, i naxa la a ra de, barima kobija na a sondonyi kui.

26 A xa xɔnnanteya nɔxunxi a xa mayendenyi saabui ra,

kɔnɔ a xa kobija fama ne minide kene ma mixie tagi.

27 Mixi naxan yili gema gantanyi ra,
a tan nan fama birade a kui.
Mixi naxan geme wolima,
na geme gbilenma a tan nan ma.
28 Wule fale tɔɔɔegɛtɔɔɛ nan xɔnma,
Mixi naxan a boore matɔxɔma wule ra,
na kasare nan tun nabama.

27

Tina xa fe

- 1 I naxa i yetɛ matɔxɔ tina xa fe ra,
barima i mu a kolon naxan fama rabade.
2 I naxa i yetɛ matɔxɔ, a lu mixi gbete nan xa i
matɔxɔ.
Mixi gbete xa matɔxɔɛ fisa i yetɛ xa matɔxɔɛ bɛ.
- 3 Kote nan geme ra, meyenyi fan binya,
kɔnɔ xaxilitare xa gbesɛnxɔnneya xɔrɔxɔ a birin
bɛ.
- 4 Bɔɔɔɛ xa te xɔrɔxɔ, xɔnɛ fan magaaxu,
kɔnɔ nde nɔma tide tɔɔnɛ tan ya ra?
- 5 Marakɔrɔsi raminine kenɛ ma mixi xa tantanyi
xa fe ra,
na fisa marakɔrɔsi nɔxunfe marafanyi xa fe ra.
6 I xanuntenyi xa marakɔrɔsi xɔnɔ, kɔnɔ la na
ra.
I yaxui tan i madaxuma nɛ wɔyenyi nɔxunmɛ ra.
7 Mixi lugaxi mu wama hali kumi xɔn,
kɔnɔ kaamɛtɔɔɛ tan, hali se xɔnɛ nan a ra,
a nɔxun a bɛ.
- 8 Xeme naxan a makuyama a xɔnyi ra,

na maniya xɔni ra naxan a makuyama a tɛɛ ra.

⁹ Labunde nun surayi bɔɔɛ rasɛɛwama nɛ,
alo i xanuntenyi xa marasi fanyi.

¹⁰ I naxa i dɛfanboore rabolo,
i naxa i baba dɛfanboore rabolo.
I naxa i bariboore xili i xa tɔɔɛ ma.
I dɔxɔboore makɔɛxi fisa i ngaxakerenyi
makuyaxi bɛ.

¹¹ N ma di, bira lɔnni fɔxɔ ra alako n bɔɔɛ xa
rafan n ma.
Na kui n nɔma nɛ mixi yaabide naxan wama n
nayaagife.

¹² Xaxilima a yetɛ ratangama fe xɔɔxɔɛ ma,
kɔnɔ xaxilitare tan soma nɛ na kui, a fa
ɲaxankate sɔtɔ.

¹³ Mixi xa sɛɛke se rasuxu a naxan taani xɔɔɛ bɛ,
xa na mu a ra a naxan taani langoe bɛ.

¹⁴ I na i dɔxɔboore xɛɛbu i xui itexi ra gɛɛsɛgɛ
gbe ra,
i bara a bɔɔɛ rapaaxu a ma i tan mabiri.

¹⁵ Gine fitinɛtɔɛ luxi nɛ alo tune di naxan
fɛɛɲɛnma fa ra.

¹⁶ Na gine mɔɔli raxanfe, na maniyama foye
raxanfe ra,
a suxufe xɔɔxɔ alo ture suxufe i bɛɛɛɛ ra.

¹⁷ Wure nan wure raluganma.
Mixi a boore rakamalima nɛ.

18 Mixi naxan mɛɛnima xɔɾɛ bili ma, a a bogi donma nɛ.

Mixi naxan mɛɛnima a karamɔxɔ ma, a binyɛ sɔtɔma nɛ.

19 Adama yatagi na ki naxɛ, na nan minima ye xɔɔra.

Adama yati na ki naxɛ, na toma nɛ a bɔɾɛ kui.

20 Aligiyama mu wasama mixi faxaxie ra, adama fan mu wasama a waxɔnse ra.

21 Xɛɛma nun gbeti matoma tɛ ra, kɔnɔ mixi makiitima a xili nan ma.

22 I na maale din, a lagi bama nɛ a ma, kɔnɔ xaxilitareɾa mu bama xaxilitare bɔɾɛ kui.

23 I xa i xa xuruse birin kolon a fanyi ra, i xa mɛɛni e ma,

24 barima bannaya mu buma tɛmui birin, xunnakeli fan mu buma abadan.

25 Xurusee na gɛ e balode ɾooɾe ra naxan toma fili ma nun geya fari,

26 yɛxɛɛɛ xabe yailan dugi ra i bɛ, si kontonyi findi kɔbiri ra i xɛ sarama naxan na,

27 si xipɛ findi i xa denbaya nun i xa konyie balo se ra.

28

Mixi ɾaaxi xa gaaxui

1 Mixi ɾaaxie luma nɛ gaaxui kui, e e gima nɛ hali mixi mu e fɔxɔ ra. Tinxintɔɛɛ tan mu gaaxuma, e suusa alo yetɛ.

² Mange die wuya jama matandila ya ma,
kono mange xaxilima fata jama raxande.

³ Setare naxan a boore setaree tɔɔroma,
na maniya tunde wunde ra naxan xe kanama.

⁴ Seriyɛ matandi mixi jaaxi matɔɔoma ne,
seriyɛ rabatui tan xonoma ne mixi kobi ma.

⁵ Mixi jaaxie mu seriyɛ kolon,
kono Alatala fenmae a fahaamuma ne a fanyi ra.

⁶ Setare tinxinxi fisa banna tinxintare be.

⁷ Seriyɛ batula findixi di xaxili fanyi nan na,
kono wasatare tan a baba rayaagima ne.

⁸ Mixi naxan a xa naafuli xun masama riba ra,
a xa bannaya gbilenma ne kinikininte ma.

⁹ Mixi naxan tondima a tuli matide seriyɛ ra,
Ala mu a xa duba suxuma feo.

¹⁰ Mixi naxan tinxintɔɔe ratantanma,
a birama a yete kan xa gantanyi nan kui,
tinxintɔɔe tan fa ke fanyi sɔtɔde.

¹¹ Banna mixi jɔɔɔ a ma a xa lonni gbo,
kono setare xaxilima noma ne na kanyi ra.

¹² Tinxintɔɔe xun na rakeli, jama jɛlexinma ne,
kono tinxintare xun na rakeli, jama a nɔxunma
ne.

¹³ Mixi naxan a xa yunubie nɔxunma, a xa fe mu
sooneyama,

kono mixi naxan a tima a xa yunubie ra, a gbilen
e fɔɔɔ ra, Ala kinikinima a ma.

¹⁴ Sɛɛwe na mixi be naxan gaaxuma Ala ya ra,
kono boje xɔɔɔɔe kanyi luma tɔɔre nan kui.

¹⁵ Mixi jaaxi naxan jama setare yamarima,

a luxi ne alo yete magaaxuxi nun wulai sube xaape.

16 Mange xaxilitare mixi tɔɔroma ne,
kɔno mange naxan naafuli tinxintare xɔnma,
na simaya xɔnkuye sɔtoma ne.

17 Mixi naxan a kolon a boɔne kui a faxe tixi,
na luma a gi ra ne han aligiyama.
Mixi yo naxa na kanyi mali.

18 Mixi naxan ɔerema tinxinyi ra, na kisima ne,
kɔno filankafui tan birama ne kerenyi ra.

19 Mixi naxan a xa boxi rawalima, na baloe
sɔtoma ne,
kɔno naxan birama fe fufafu fɔxo ra, na setareɔa
nan sɔtoma.

20 Mixi dugutɛgexi barake sɔtoma ne,
kɔno naxan gbatama bannaya ra, a
ɔaxankatama ne.

21 A mu lan mixi xa mixi rafisa a boore be,
kɔno mixi nde fe ɔaaxi rabama taami xuntunyi
xa fe ra.

22 Milante gbatama bannaya ra,
kɔno a mu a kolon a tɔɔre nan tun sɔtoma.

23 Mixi naxan marasi xɔɔxɔɔɔ fima mixi nde ma,
na hinne nan sɔtoma dangife mixi ra
naxan luma wɔyen ɔɔxunme gbansan fala ra
mixie be.

24 Mixi naxan a baba nun a nga mupama,
a fa a fala «A mu ɔaaxu,»
na bara findi kasarati ra.

25 Mixi naxan milama harige ma,
na findima geresoe nan na,
kɔno naxan bara a yete taxu Alatala ra,

na ñan bara hɛɛri gɛgɛbe sɔɔ.

²⁶ Mixi naxan laxi a yɛɛ kan xaxili ra,
na bara findi xaxilitare ra,
kɔnɔ mixi naxan ñɛrɛma xaxili fanyi ra,
na kanyi kisima nɛ.

²⁷ Mixi naxan setare kima, na mu tɔɔrɔma,
kɔnɔ naxan setare kumama, na danke nan
sɔɔɔma.

²⁸ Mixi ñaaxie xun na rakeli, ñama a nɔxunma
nɛ,
kɔnɔ mixi ñaaxie na halaki, tinxintɔɛɛ tan xun
nakelima nɛ.

29

Marakɔɔsi tide

¹ Mixi naxan tondima marakɔɔsi ra,
na kanyi ñaxankatama nɛ kerenyi ra.

² Tinxintɔɛ na sɛnbɛ sɔɔɔ, ñama sɛɛwama nɛ,
kɔnɔ tinxintare na findi mange ra, ñama
tɔɔrɔma nɛ.

³ Lɔnni rafan mixi naxan ma, na a baba
rasɛɛwama nɛ,
kɔnɔ naxan birama langoeɓa fɔxɔ ra, na ganma
nɛ a harige ra.

⁴ Mange bɔxi rasabatima tinxinyi nan na,
kɔnɔ mange naxan kɔbiri fenma a yɛɛ bɛ,
na bɔxi xun nakanama nɛ.

⁵ Mixi naxan a boore tamixiyama,
a na yɛɛ italafe a boore nan bɛ.

⁶ Mixi ñaaxi xa yunubi findixi gantanyi nan na a
bɛ,

kɔnɔ tinxintɔɛ xun nakelima nɛ sɛɛwɛ kui.

7 Tinxintɔɛ katama nɛ tinxinyi xa raba setaree
bɛ,
kɔnɔ mixi jaaxi mu mɛɛnima setaree ma fefe
ma.

8 Mixi mayelee a niyama nɛ taakae xa xɔnɔ,
kɔnɔ xaxilimae tan jama bɔjɛ ragoroma nɛ.

9 Xa kiiti lu xaxilima nun xaxilitare tagi,
na xaxilitare sɔnxɔɛ ratema nɛ tun,
bɔjɛsa xa kana.

10 Faxetie tinxintɔɛ xɔnma,
kɔnɔ mixi tinxinxie e boore makantama nɛ.

11 Xaxilitare bɔjɛ xa te mafura,
kɔnɔ xaxilima tan a yetɛ suxuma nɛ.

12 Mange na bira wule fɔxɔ ra, a xa mixi birin
findima nɛ mixi jaaxie ra.

13 Fe keren na setare nun mixi kobi tagi: Alatala
nan e birin daa.

14 Mange naxan setare makiitima nɔndi ra,
na xa kibanyi mabanbanma nɛ abadan.

15 Di xurufe luxusinyi ra, na a niyama nɛ a xaxili
sɔtɔ,
kɔnɔ di lufe a yetɛ yi ra, na findima yaagi nan na
a nga bɛ.

16 Mixi jaaxie na sɛnbɛ sɔtɔ, yunubie gboma nɛ,
kɔnɔ tinxintɔɛɛ fama nɛ e xunnagore tode.

17 I xa di matinxin alako i xa lu bɔjɛsa kui, a jɛɛ
ki xa i rasɛɛwa.

18 Xa jaama mu Ala xa fe toma,
 e birama e yete waxonfe nan tun foxo ra.
 Seewe na mixi be naxan Ala xa seriye rabatuma.
 19 Woyenyi xa mu konyi matinxinma.
 Hali a na me, a mu a rabatuma.

20 Xaxilitare fisa mixi be,
 naxan jengi mu sama a xa woyenyi xon ma.

21 Konyi naxan kanyi bara a kana kabi a dimedi
 temui,
 na findima toore nan na a kanyi be.
 22 Bonete nan gere raminima, a findi yunubie ra.
 23 Yete igboja mixi rayaagima ne,
 konon yete magore mixi xun nakelima ne.

24 Mixi naxan kafuma mujeti ma, na bara a yete
 gan.

A a kolon danke na seede tinxintare be,
 konon a nondi noxunma ne.

25 Gaaxufe mixi ya ra, na findima gantanyi nan
 na,
 konon naxan a yete taxuma Alatala ra, a kisima
 ne.

26 Mixi gbegbe mange xa hinne fenma,
 konon Alatala nan mixi birin makiitima nondi ra.

27 Mixi jaaxie rapaaxu tinxintose ma,
 tinxintose rapaaxu mixi jaaxie ma.

30

Aguru xa masenyi

1 Yake xa di Aguru xa masenyi nan ya a naxan
 masenxi Itiyeli nun Ukala be:

2 N ma lonni mu gbo alɔ booree,

n mu gexi fahaamui gbegebe soto.

³ N mu findixi lonnila ra,
n mu lonni sotoxi Ala xa Seniyentosee xa fe ra.

⁴ Nde texi koore, a man naxa goro?

Nde foye malanxi a belexee kui?

Nde ye ragataxi a xa sosee kui?

Nde dunija naaninyie saxi?

A xili di? A xa di xili di?

I na kolon?

⁵ Ala xa masenyi birin findixi nondi nan na,
a findi kantari ra mixi be naxan lama a ra.

⁶ I naxa se sa na masenyi xun ma,
alako Ala naxa i suxu, a fa i xa wule to.

⁷ N wama fe firin maxorinfe i ma beenun n xa
fafa.

I naxa tondi.

⁸ Madaxupa nun wule makuya n na.

I naxa n findi setare ra, i naxa n findi banna ra.

Baloe gbansan fi n ma, naxan n wasama.

⁹ Xa n sa se gbegebe soto,

n gaaxuma ne n naxa neemu i ma,

n fa a fala, «Nde na Alatala ra?»

Xa n sa lu setareja fan kui,

n gaaxuma ne n naxa muje ti,

n fa i tan n Marigi Ala xili kana.

¹⁰ I naxa konyi xili kana a kanyi be,

alako a naxa i danka, na haake lu i ma.

¹¹ Mixi ndee e baba dankama, e e nga finsiriwali.

¹² Mixi ndee e yete findima seniyentosee ra,

konon e mu noma seniyentareja bade e ma.

¹³ Mixi ndee e yete itema,

e a maṅoxun e dangi mixi birin na.

¹⁴ Mixi ndee na naxee luxi alo sube xaarɛe naxee wama setaree faxafe, e xa e ba dunija.

¹⁵ Di firin na nisi be naxee a falama,
«N ki, n ki.»

Se saxan na na, xa na mu a ra, se naani,
naxee mu wasama, naxee mu a falama, «Na lan.»

¹⁶ E tan nan ya: aligiyama, gine dibaritare,
gbengberenyi, nun te.
Nee sese mu a falama, «Na lan.»

¹⁷ Mixi naxan yoma a baba ma,
naxan mu a nga xui rabatuma,
xaaxae kelima ne gulunba yire e a yae sakun,
sege yoree fa a donde.

¹⁸ Se saxan na na, xa na mu a ra, se naani,
n mu naxee fahaamuma e xa tilinyi xa fe ra.

¹⁹ E tan nan ya: Sege xa kira koore ma,
boximase xa kira fanye fari,
kunkui xa kira baa ma,
xeme xa kira ginɛdimedi xonyi.

²⁰ Gine yenɛla xa wali nan ya:
A na ge a degede, a a de raxa, a fa a fala,
«N mu fe naaxi yo rabaxi.»

²¹ Se saxan na na, xa na mu a ra, se naani,
naxee mu noma lude dunija fari.

²² E tan nan ya: Konyi findife mangɛ ra,
xaxilitare findife banna ra,

²³ gine maxanutare doxofo xeme taa,

konyi gine naxan findife a kanyi ke tongoe ra.

²⁴ Sube naani na naxee xurun dunija subee birin
be,

konɔ e xa lonni dangi a birin na.

²⁵ E tan nan ya: Dondoli naxan senbe mu gbo,
konɔ e baloe fenma a fen waxati.

²⁶ Yere maniye nde naxan senbe mu gbo,
konɔ a yili gema geme longori yigiya sotode.

²⁷ Mange mu na katoe be,
konɔ e e jereɓa xunlande ki ma.

²⁸ Kasa naxan noma tongode beleɓe ra,
konɔ a toma mange xa banxi kui.

²⁹ Se saxan na na, xa na mu a ra, se naani,
naxee jere ki tofan.

³⁰ E tan nan ya: Yetɛ naxan senbe gbo, a suusa
sube birin be,

³¹ konkore naxan jereɓa a xun nakelixa ra,
si kontonyi, nun mange, soorie na naxan foxo ra.

³² Xa i bara i yetɛ igbo xaxilitareɓa kui,
xa i bara wa fe jaaxi nde rabafe,
i xa gbilen na foxo ra,

³³ barima xije na bonbo, a binyama ne,
je na din, wuli minima ne,
xone xun na masa, a findima ne gere ra.

31

Mange Lemuweli xa marasi

¹ Mange Lemuweli xa masenyi nan ya a nga
naxan fi a ma marasi ra:

² N ma di, i tuli mati n na,

n ma di fanyi, n naxan barixi,
 n naxan soto Ala saabui ra.
³ I naxa i senbe fi gine jaaxie ma,
 naxee fata mangee ralode.
 I naxa bira na gine mooli foxo ra.

⁴ Mange Lemuweli, a mu lanma mangee xa weni
 min.
 Beere xoli mu lanma a xa mange suxu,
⁵ xa na mu a ra e neemuma ne e yete xa seriye
 ma,
 e fa tooromixi yanfa.
⁶ Na minse mooli xa so mixie nan yi,
 naxee na saya kira xon ma,
 alako e xa neemu e xa fe xoroxoe birin ma.
⁷ Naxan weni minxi a neemuma ne a xa setarepa
 ma,
 a mu ratuma a xa toore ma sonon.
⁸ I xa detare xunmafala,
 i xa misikiine mali.
⁹ I xui ramini, kiiti sa nondi ra.
 I xa tooromixi nun setare xunmafala.

Gine fanyi

¹⁰ Nde noma gine fanyi sotide?
 A tide gbo diyaman be.
¹¹ A xa mori laxi a ra,
 a findixi harige fanyi nan na a be temui birin.
¹² A fe fanyi rabama a xa mori be,
 a mu fe jaaxi yo rabama a ra a xa dunipeigiri
 kui.
¹³ A yexee xabe nun gese fute fenma,
 a nee rafalama sosee ra.
 Na wali rafan a ma.
¹⁴ A luma alo yule xa kunkui,

a sa baloe fenma yire makuye a fa a ra.

¹⁵ A kurunma ne alako a xa kuri so a xa denbaya
be,

a man wali so a xa walike ginne yi ra.

¹⁶ A boxi matoma ne, a fa na sara.

A geeni naxan sotoma a na sarama sansi nan na,
a a si.

¹⁷ A tunnabexi, a walima senbe ra.

¹⁸ A a kolon a xa wali sooneyama ne.

A lanpui radexema ne, a wali koe fan na.

¹⁹ A yexee xabe findima ne gese ra,
a gese findima sose ra.

²⁰ A setare kima, a misikiine malima.

²¹ A mu gaaxuma jeme ya ra,

barima a xinbeli donma fanyie yailanxi a xa
denbaya be.

²² A sade dugi yailanma,

a dugi tofanyi degema a yete be.

²³ Taa kuntigi nan a xa mori ra,
a doxoxi forie ya ma.

²⁴ A sosee degema, a e mati.

A beletie fan yailanma,
yulee nee wafuma a ma.

²⁵ A senbe gbo, mixie a binyama.

A mu gaaxuma fefe ma.

²⁶ A lonni masenma mixie be,
a man e xaran a fanyi ra.

²⁷ A a jengi sama a xa denbaya xon ma,
a mu walitareja kolon.

²⁸ A xa die a matoxoma,
a xa mori a tantuma yi woyenyi ra:

29 «Gine fanyie na na de,
kono i maniyε mu na e ya ma.»

30 Fate xa tofanyi mixi madaxuma ne, a mu
buma.

Tantui na gine nan be naxan gaaxuma Alatala ya
ra.

31 Wo xa na gine xa wali fanyi sare fi a ma,
wo xa na gine mooli matoxo taa kui.

Soso Kitaabuie: Tawureta, Yabura, Inyila
The Holy Bible in the Susu language of Guinea (Soso
Kitaabuie: Tawureta, Yabura, Inyila Bible)

copyright © 2015 Mission Evangélique Réformée Néerlandaise et les Traducteurs Pionniers de la Bible

Language: Susu

Contributor: Mission Evangélique Réformée Néerlandaise

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2020-11-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

f1d08866-ea3e-5b9b-b506-e7690c5c61d2